

Утвърдени със Заповед № РД-...../.....2025 г.
на министъра на иновациите и растежа

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

АКТУАЛИЗИРАНИ

**ПРАВИЛА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА СРЕДСТВАТА НА
НАЦИОНАЛНИЯ ИНОВАЦИОНЕН ФОНД (ПУСНИФ)**

Национален иновационен фонд

Версия № 1, октомври 2025 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ I СЪЩНОСТ НА НАЦИОНАЛНИЯ ИНОВАЦИОНЕН ФОНД

I.	ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ	3
II.	ЦЕЛ, ПРЕДМЕТ, ПРИЛОЖИМ РЕЖИМ НА ДЪРЖАВНАТА ПОМОЩ И ПРИНЦИПИ ЗА РАБОТА НА СЪЗДАДЕНИЯТ С РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ № 723/08.09.2004 г. НАЦИОНАЛЕН ИНОВАЦИОНЕН ФОНД (НИФ)	3
	ЦЕЛ НА НИФ	3
	ПРЕДМЕТ НА НИФ.	4
	ПРИЛОЖИМ РЕЖИМ НА ДЪРЖАВНАТА ПОМОЩ	4
	ПРИНЦИПИ ЗА РАБОТА НА НИФ.....	5
III.	ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И АДМИНИСТРИРАНЕ НА СРЕДСТВАТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ИНОВАЦИОНЕН ФОНД (ФОНДА).....	5
	ИЗПЪЛНИТЕЛЕН СЪВЕТ	5
	ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНИЯ СЪВЕТ	8
	УПРАВИТЕЛ НА ФОНДА	8
	ДИРЕКЦИЯ „ПРОГРАМНИ ДЕЙНОСТИ“	9
	ЗВЕНО ЗА КОНТРОЛ (ЗК)	10
	НЕЗАВИСИМИ ЕКСПЕРТИ	12
	НАБЛЮДАТЕЛИ	13
IV.	БЮДЖЕТ, ИЗТОЧНИЦИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ И ИЗДРЪЖКА НА ДЕЙНОСТТА НА НИФ.....	134

РАЗДЕЛ II УСЛОВИЯ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТИТЕ

V.	ПОДПОМАГАНЕ НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА И РАЗВОЙНА ДЕЙНОСТ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА И ОРГАНИЗАЦИИТЕ ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ЗНАНИЯ В РАМКИТЕ НА КОНКУРСНА СЕСИЯ ПО НИФ	14
	КАНДИДАТИ/БЕНЕФИЦИЕРИ	15
	НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ РАЗВОЙНИ ПРОЕКТИ	15
	СПЕЦИФИЧНИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ПРОЕКТИТЕ И КАНДИДАТИТЕ	16
	МАКСИМАЛЕН РАЗМЕР НА БЕЗВЪЗМЕЗДНАТА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	20
	ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА ПРОЕКТИТЕ И ПЕРИОДИ НА ОТЧИТАНЕ	20
	ИНТЕНЗИТЕТ НА ПОМОЩТА	20
	ПРОВЕРКА ЗА ДВОЙНО ФИНАНСИРАНЕ	22
VI.	ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ	22
VII.	УСЛОВИЯ И КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР И ОЦЕНКА. ПРОЦЕДУРНИ ПРАВИЛА ЗА ИЗБОР И ОЦЕНКА	27
VIII.	КОНКУРСНА ДОКУМЕНТАЦИЯ, ОЦЕНКА И КЛАСИРАНЕ НА ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ	29
IX.	КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ	35
X.	КОНФИДЕНЦИАЛНОСТ.....	35
XI.	РЕД ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА СХЕМАТА В РАМКИТЕ НА КОНКУРСНА СЕСИЯ НА НИФ.....	36
XII.	ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА СКЛЮЧВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДОГОВОРА МЕЖДУ АГЕНЦИЯТА (ФИНАНСИРАЩАТА ИНСТИТУЦИЯ) И БЕНЕФИЦИЕРА (КАНДИДАТ С КЛАСИРАН ПРОЕКТ) ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНАТА ФИНАНСОВА ПОМОЩ ПО СХЕМАТА ПРИ ОБЯВЕНА КОНКУРСНА СЕСИЯ ПО НАЦИОНАЛНИЯ ИНОВАЦИОНЕН ФОНД.....	37
XIII.	ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ В РАМКИТЕ НА ИНИЦИАТИВА ЕВРИКА/СЪВМЕСТНА ПРОГРАМА „ЕВРОСТАРС-3“.....	41

РАЗДЕЛ III ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

XIV.	АДМИНИСТРИРАНЕ НА НЕРЕДНОСТИ ПО НИФ.....	434
XV.	ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ.....	43
XVI.	ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ	49

РАЗДЕЛ I

СЪЩНОСТ НА НАЦИОНАЛНИЯ ИНОВАЦИОНЕН ФОНД

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Настоящите правила се утвърждават на основание § 5, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за насърчаване на научните изследвания и иновациите и § 2 във връзка с § 4 от Постановление № 132 на МС от 22.07.2025 г. за приемане на Правилник на Националния иновационен фонд (обн., ДВ, бр. 60 от 2025 г.)

(2) Актуализираните Правила за управление на средствата на Националния иновационен фонд (ПУСНИФ) уреждат довършването на неприключените проекти по НИФ, създаден в съответствие с Решение на Министерски съвет № 723 от 8 септември 2004 година за приемане на Иновационна стратегия на Република България и мерки за нейната реализация, изменена с Решение № 385 от 22.05.2006 г.

(3) Настоящите правила се прилагат и за стартиралата и неприключила Съвместна програма „Евростарс-3“ в рамките на инициативата Еврика по отношение на класираните проекти с български участник от шеста до девета конкурсна сесия включително.

(4) Неприключилите проекти по шеста, осма и девета сесия на Съвместната програма „Евростарс-3“ се довършват по досегашния ред съгласно Актуализираните ПУСНИФ, като за целта съобразно новата структура на Фонда функциите на:

1. Управителен съвет (УС) на НИФ се изпълняват от Изпълнителния съвет (ИС) на Фонда;
2. Изпълнителен директор на ИАНМСП, в качеството му на изпълнителен орган на НИФ, се изпълняват от управителя на Фонда;
3. Ръководител на Звеното за оперативно управление на фонда (ЗОУФ) се изпълняват от директора на Дирекция „Програмни дейности“ на Фонда;
4. Проектен координатор от ЗОУФ, Финансов координатор от ЗОУФ и юрист от ЗОУФ се изпълняват от съответни експерти от Дирекция „Програмни дейности“ на Фонда;
5. Звено за контрол (ЗК) продължават да се осъществяват от същото, предвид че ЗК се състои от външни за НИФ/Фонда одитори;
6. Независими експерти, включени в утвърдения от министъра на иновациите и растежа списък, продължават да се осъществяват от същите;
7. Наблюдатели продължават да се изпълняват от служители от специализираната администрация на Министерството на иновациите и растежа.

II. ЦЕЛ, ПРЕДМЕТ, ПРИЛОЖИМ РЕЖИМ НА ДЪРЖАВНАТА ПОМОЩ И ПРИНЦИПИ ЗА РАБОТА НА СЪЗДАНИЯТ С РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ № 723/08.09.2004 г. НАЦИОНАЛЕН ИНОВАЦИОНЕН ФОНД (НИФ)

ЦЕЛ НА НИФ

Чл. 2. (1) Основната цел на НИФ е насърчаване на научноизследователската и развойната дейност за повишаване конкурентоспособността на предприятията. Пряката цел на НИФ е да насърчи реализацията на научноизследователски развойни проекти, инициирани и реализирани в предприятията, с цел разработване на нови или усъвършенствани продукти, процеси или услуги, насочени към засилване на икономическата ефективност, повишаване на иновативния потенциал и технологичното равнище на предприятията, увеличаване на частните инвестиции за тях, повишаване динамиката на иновационните процеси.

(2) НИФ насърчава разработването на иновации по научноизследователски и развойни

проекти, като финансира разработването на иновации (технологични нива на готовност от TRL 3 до TRL 7 включително), които не трябва да достигат до пазара/готов пазарен продукт (не достига до технологични нива на готовност от TRL 8 до TRL 9).

(3) За целите на настоящите правила, „иновация“ е нов продукт/услуга или технология или значително подобрен продукт, услуга или технология, които биха създали пазарни предимства и повишили конкурентоспособността на предприятията. Критериите за оценка на предложената за разработване иновация, допустимите дейности и разходи за финансиране от НИФ се уреждат в настоящите правила и прилежащите към тях документи.

ПРЕДМЕТ НА НИФ

Чл. 3. (1) НИФ насърчава разработването на иновации, като съфинансира изпълнението на научноизследователските и развойни проекти.

(2) НИФ има за предмет подпомагане, съобразно Закона за държавните помощи.

(3) Съфинансирането на изпълнението на научноизследователските и развойни проекти се реализира в рамките на схемата „Подпомагане на научноизследователската и развойна дейност на предприятията и организациите за научни изследвания и разпространение на знания“, наричана по-нататък „схемата“.

(4) Схемата съфинансира проекти за научноизследователски и развойни дейности (НИРД) чрез:

1. Набиране и оценка на проектни предложения в рамките на конкурсна сесия по НИФ, сключване на договори за финансиране на одобрените проекти и мониторинг на изпълнението им.

2. Оценка на проектни предложения и сключване на договори за финансиране и мониторинг на изпълнението в рамките на инициативата Еврика/Съвместна програма „Евростарс-3“.

ПРИЛОЖИМ РЕЖИМ НА ДЪРЖАВНАТА ПОМОЩ

Чл. 4. (1) Приложимият режим на държавна помощ по отношение на схемата „Подпомагане на научноизследователската и развойна дейност на предприятията и организациите за научни изследвания и разпространение на знания“ е Регламент (ЕО) № 651/2014 на Комисията от 17 юни 2014 година за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора (ОВ 1_ 187/26.06.2014 г.), изменен с Регламент (ЕС) № 2023/1315 от 23 юни 2023 г.

(2) Схемата „Подпомагане на научноизследователската и развойна дейност на предприятията и организациите за научни изследвания и разпространение на знания“ се прилага след съгласуване на Правилата за управление на средствата на Националния иновационен фонд по реда на Закона за държавните помощи и след получаване на становище за съответствие от министъра на финансите.

(3) За целите на законодателството в областта на държавните помощи бенефициерите и партньорите-предприятия във всички случаи се считат за получатели на държавна помощ. Когато партньор по проекта е организация за научни изследвания и разпространение на знания, последната ще се счита за предприятие, респективно за получател на държавна помощ, само ако финансирането по проекта обхваща стопанските дейности (в случаите когато организацията извършва и стопанска дейност).

(4) Средствата по схемата, предоставени от финансиращата институция на одобрените кандидати/партньори с цел изпълнението на одобрен проект за научноизследователски и

развоен проект, насочен към постигане на определени резултати, представляват безвъзмездна финансова помощ (БФП) и държавна помощ по смисъла на т. 7, § 1 от Допълнителните разпоредби на Закона за държавните помощи.

ПРИНЦИПИ ЗА РАБОТА НА НИФ

Чл. 5. (1) Дейността на НИФ се основава на принципите на прозрачност, публичност, добро финансово управление и се осъществява на конкурсен принцип при равнопоставеност на кандидатите.

(2) Правото на интелектуална собственост върху продуктите и резултатите, както и свързаните с тях права на достъп, получени при изпълнението на проект, финансиран от Националният иновационен фонд, принадлежат на кандидата, а при съвместни проекти се разпределят между различните сътрудничащи си партньори по начин, който отразява адекватно техните дейности, приходи и разходи по проекта, вноски и съответни интереси. При съвместни проекти разпределението на правата на интелектуална собственост върху продуктите и резултатите, както и свързаните с тях права на достъп се урежда в Споразумението за сътрудничество между партньорите.

(3) При администриране дейността Националният иновационен фонд може да използва документите и информацията по финансираните от Фонда проекти, без с това да нарушава правата, посочени в предходната алинея.

(4) Фондът има правото да разпространява широко резултатите от индустриалните научни изследвания на научни или технически конференции, да публикува в научни и технически списания или информационни масиви и регистри със свободен достъп или безплатен софтуер или софтуер с отворен изходящ код, стига това да не нарушава правата на интелектуална собственост.

III. ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И АДМИНИСТРИРАНЕ НА СРЕДСТВАТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ИНОВАЦИОНЕН ФОНД (ФОНДА)

Чл. 6. (1) Националният иновационен фонд (Фонда) е създаден в съответствие с чл. 52 от Закона за насърчаване на научните изследвания и иновациите (ЗНИИИ), като юридическо лице със седалище град София.

(2) Управителят на фонда е второстепенен разпоредител с бюджет по бюджета на Министерството на иновациите и растежа.

(3) С Постановление на Министерски съвет № 132 от 22 юли 2025 г. е приет Правилник на Националният иновационен фонд (обн., ДВ, бр. 60 от 25.07.2025 г., в сила от 25.07.2025 г.).

Чл. 7. Органите за управление на Фонда са:

1. изпълнителният съвет;
2. председателят на изпълнителния съвет;
3. управителят.

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН СЪВЕТ

Чл. 8. (1) Изпълнителният съвет се състои от 11 членове и включва двама представители на Министерството на иновациите и растежа, петима представители на бизнеса, двама представители на висшите училища и научните организации, представител на гражданското общество, както и представител на Министерството на образованието и науката. Съставът на изпълнителния съвет се определя със заповед на министъра на иновациите и растежа.

Мандатът на неговите членове е 4 години с право на още един мандат.

(2) Предложенията за представители на бизнеса и гражданското общество могат да се правят от национално признатите представителни организации на работодателите, юридически лица с нестопанска цел, извършващи дейност в подкрепа на малкия и средния бизнес, както и клъстери и предприятия от стратегически иновационни сектори.

(3) Предложенията за представители на висшите училища и научните организации могат да се правят в съответствие с чл. 12 от Правилника на Фонд "Научни изследвания".

(4) Предложенията по ал. 1 се представят в писмена форма до министъра на иновациите и растежа не по-късно от два месеца преди изтичане на мандата на изпълнителния съвет.

(5) Не могат да бъдат членове на изпълнителния съвет:

1. лица, които са ръководители, собственици или имат финансови интереси (над 5% дял или акции) в организации, които кандидатстват или са получили финансиране от Националния иновационен фонд през последните 3 години;

2. лица, които са членове на управителни или надзорни органи на юридически лица, участващи в текущи или планирани проекти, финансирани от Фонда;

3. лица, заемащи ръководни длъжности във висши училища (ректори, заместник-ректори, декани), в научни организации (директори, заместник-директори) или в държавни институции, свързани с финансирането на научни изследвания и иновации;

4. председател, заместник-председатели и научни секретари на Българската академия на науките и на Селскостопанската академия;

5. лица, които са ръководители, членове на екипи или консултанти в текущи проекти, финансирани от Националния иновационен фонд, или които са подали проектни предложения за финансиране в рамките на последните 12 месеца;

6. лица, които са оценители или членове на комисии за оценка на проекти на Фонда;

7. лица, осъждани за умишлено престъпление от общ характер на лишаване от свобода;

8. лица, поставени под запрещение;

9. лица, причинили виновно имуществени вреди на Фонда.

(6) Министърът на иновациите и растежа определя със заповед членовете на изпълнителния съвет въз основа на предложенията, направени по реда на ал. 4, и след проведен подбор съгласно приета от него процедура за избор на членове на изпълнителния съвет на Фонда.

(7) Изпълнителният съвет осъществява управлението на дейността на Фонда, пряко свързана с дейността по насърчаване на иновациите, като ръководи и провежда дейностите по планиране, организиране и оценяване на конкурси на Фонда, както и взема решения за разпределението и разходването на бюджета на Фонда. Изпълнителният съвет:

1. подпомага министъра на иновациите и растежа при провеждане на политиката за развитие на иновациите в съответствие с националните стратегически и програмни документи, имащи отношение към развитието на иновациите в България;

2. предлага за утвърждаване от министъра на иновациите и растежа тригодишната оперативна програма на Фонда за периода на съответната средносрочна бюджетна прогноза;

3. ежегодно одобрява и представя на министъра на иновациите и растежа годишен отчет за дейността на Фонда;

4. одобрява проекта на бюджет на Фонда за следващата година и го предоставя на министъра на иновациите и растежа до края на второто тримесечие на текущата година;

5. взема решение за новите конкурси, които да бъдат включени в тригодишната оперативна програма на Фонда;

6. одобрява правила за допустимите разходи за различните видове конкурси и указания за изразходване и отчитане на средствата, предоставени от Фонда, по предложение на управителя;

7. взема решения за откриване на конкурсните процедури и одобрява конкурсната документация, включваща и методика за оценка и класиране на проекти;

8. за всеки конкурс утвърждава списък с класираните проекти, които са одобрени за финансиране;

9. одобрява критерии за оценяване на изпълнението на проектите и правила за текущ контрол на изпълнението на договорите за финансиране на проекти;

10. взема решения за разходването на средствата съобразно условията на чл. 59, ал. 1 и 2 от Закона за насърчаване на научните изследвания и иновациите и този правилник;

11. взема решения, свързани със защитата и управлението на интелектуалната собственост на Фонда;

12. осъществява контрол върху набирането и изразходването на средствата на Фонда;

13. при необходимост предлага промени в правилника на Фонда.

(8) Изпълнителният съвет взема решения с мнозинство повече от половината от поименния си състав, освен ако в този правилник не е предвидено друго.

(9) В заседанията на изпълнителния съвет участва и управителят с право на съвещателен глас.

(10) За заседанията на изпълнителния съвет се води протокол. Протоколът се подписва от председателя и от членовете на изпълнителния съвет, включително от тези с особено мнение, и от секретаря на изпълнителния съвет – служител на Фонда. Протоколите и приложенията към тях се съхраняват във Фонда и са с публичен достъп. Протоколите се публикуват на интернет страницата на Фонда не по-късно от три седмици след заседанието.

(11) Членовете на изпълнителния съвет отговарят солидарно за имуществените вреди, които са причинили виновно на Фонда.

(12) Членовете на изпълнителния съвет за времето на изпълнение на правомощията си не могат да участват в проекти и програми, финансирани от Националния иновационен фонд, или да кандидатстват за такива.

(13) В своята дейност изпълнителният съвет може да се подпомага чрез консултации и препоръки от национални или чуждестранни експерти в съответните научни области.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНИЯ СЪВЕТ

Чл. 9. (1) Председателят на изпълнителния съвет се избира между неговите членове по предложение на министъра на иновациите и растежа за срока на мандата на съвета с право на още един мандат. За един мандат се счита времето, в което лицето е заемало съответната позиция повече от две години. За избран се смята кандидатът, получил не по-малко от две трети гласове от всички членове на изпълнителния съвет.

(2) Председателят на изпълнителния съвет определя дневния ред, свиква и ръководи

заседанията му.

(3) При осъществяване на своите функции председателят на изпълнителния съвет се подпомага от заместник-председател, който се избира по реда на ал. 1. Заместник-председателят изпълнява функциите на председател на изпълнителния съвет в случаите на отсъствие на председателя.

УПРАВИТЕЛ НА ФОНДА

Чл. 10. (1) Управителят на Фонда се определя след проведен от министъра на иновациите и растежа конкурс. Министърът на иновациите и растежа сключва с управителя договор за управление за срок четири години.

(2) Управителят на Фонда отговаря за административното и финансовото управление на Фонда и за законосъобразността на решенията му.

(3) В изпълнение на правомощията по ал. 2 управителят:

1. представява Фонда;
2. организира и ръководи оперативната дейност на Фонда в съответствие с приетите от изпълнителния съвет решения;
3. въз основа на решение на изпълнителния съвет по чл. 8, ал. 7, т. 2 изготвя тригодишната оперативна програма и я представя за одобрение на изпълнителния съвет;
4. изготвя годишния отчет за дейността на Фонда и го представя за одобрение на изпълнителния съвет;
5. изготвя проекта на бюджет на Фонда и го представя за одобрение на изпълнителния съвет;
6. за всеки конкурс предлага на изпълнителния съвет проект на конкурсна документация, изготвен от работна група, определена със заповед на управителя;
7. открива със заповед конкурсите на Фонда въз основа на решенията на изпълнителния съвет и тригодишната оперативна програма;
8. сключва договорите за предоставяне на средства от Фонда;
9. упражнява контрол по процедурите за мониторинг и оценка на изпълнението на финансираните проекти;
10. представя на изпълнителния съвет информация за текущото изпълнение на решенията на съвета и за изразходването на средствата на Фонда;
11. може да създава експертни работни групи за изпълнение на дейности по Рамковата програма по чл. 9, ал. 4 от ЗННИИ за конкретни задачи след решение на изпълнителния съвет;
12. решава всички останали финансови и административни въпроси, които не са от изключителната компетентност на изпълнителния съвет.

(4) Управителят е орган по назначаване/работодател на служителите на Фонда.

(5) Управителят може да сключва договори с национални или чуждестранни експерти за подпомагане дейността на Фонда след съгласуване с изпълнителния съвет. Експертите получават възнаграждение, определено от изпълнителния съвет.

(6) В изпълнение на решенията на изпълнителния съвет управителят сключва договори с национални, чуждестранни или международни организации за съвместни програми, обмен на

опит или други дейности, свързани с изпълнението на целите на Фонда.

(7) Отговаря за изпълнението на поетите ангажименти от българска страна, предвидени в двустранния договор между правителството на Република България и Секретариата на Еврика.

(8) Управителят на Фонда е администратор на държавна помощ по смисъла на Закона за държавните помощи.

(9) Внася за разглеждане пред ИС на Фонда проект на Правила за управление на средствата на Националния иновационен фонд (ПУСНИФ) и промени в тях след обявяване на конкурсната сесия при наличие на следните обстоятелства:

а) при промени в правото на Европейския съюз и/или българското законодателство, в политиката на европейско и/или национално ниво, които налагат привеждане на документите в съответствие с тях;

б) за увеличаване на финансовия ресурс по схемата;

в) при констатиране на технически грешки в конкурсната документация.

(10) Внася за одобрение от ИС на Фонда мотивирани предложения за промени в ПУСНИФ и прилежащите към него документи, като представя проект на същите.

(11) Изготвя и предлага за утвърждаване Правила за дейността на Звеното за контрол, както и прави предложение пред ИС на Фонда за определяне размера на възнаграждението му.

ДИРЕКЦИЯ „ПРОГРАМНИ ДЕЙНОСТИ“

Чл. 11. (1) Дейността на Фонда се осъществява с помощта на администрация, организирана в Дирекция "Програмни дейности", която организира и координира конкурсните сесии и дейността на Фонда.

(2) Дирекция "Програмни дейности":

1. организира и координира провеждането на конкурсните сесии във Фонда;

2. подпомага дейността на оценителните комисии;

3. изготвя справки във връзка с дейността на комисиите при поискване от управителя;

4. изготвя отговори до съответните кореспонденти във връзка с осъществяване предмета на дейност на Фонда;

5. обработва, подготвя заведените писмени отчети, съпътстваща документация, преписки, възражения и др. за комисиите, както и следи за спазването на сроковете;

6. извършва анализ и оценка на изпълнение на междинните етапи на финансираните проекти и на окончателните резултати за завършените проекти;

7. подпомага дейността на изпълнителния съвет;

8. администрира постъпилите проектни предложения, както и финансираните проекти в Системата за управление на националните инвестиции (СУНИ)/Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС (ИСУН);

9. обезпечава разпространяването на информация за Националния иновационен фонд, за провеждането на конкурсните сесии, включително и информация относно възможностите за финансиране на проекти в рамките на инициативата Еврика/Съвместна програма „Евростарс-3“;

10. обезпечава създаването и поддържането на регистри на предоставените чрез средства от Националния иновационен фонд държавни помощи и съхраняването и архивирането на цялата документация на хартиен и електронен носител за период от 10 години от датата на предоставяне на последната помощ по схемата „Подпомагане на научноизследователската и развойна дейност на предприятията“;

11. обезпечава дейността на Националния иновационен фонд по отношение на инициативата Еврика/Съвместна програма „Евростарс-3“, като подпомага Секретариата на Еврика при синхронизирането на финансирането на проект между различните участници в консорциума за реализация на проекта, извършва оценката за допустимост съобразно Насоките за оценка за допустимост по инициатива Еврика/Съвместна програма „Евростарс-3“, както и проверка за административно съответствие и допустимост, осъществява мониторинг и контрол на изпълнението на сключените договори с бенефициерите по проектите, включително на проекти в рамките на инициативата Еврика/Съвместна програма „Евростарс-3“;

12. Осигурява административно и технически дейността на независимите експерти, които извършват последващия мониторинг на проектите в изпълнение;

13. извършва други административни и технически дейности, свързани с дейността на Фонд.

(3) Функциите, изпълнявани от звената по чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за администрацията, могат да се осъществяват от администрацията на Министерството на иновациите и растежа съгласно сключено споразумение между главните секретари на администрациите.

ЗВЕНО ЗА КОНТРОЛ (ЗК)

Чл. 12. (1) Звеното за контрол на Националния иновационен фонд е постоянно действащ независим орган, упражняващ контролни функции по отношение допускане и последващ мониторинг върху изпълнението на проектни предложения за финансиране по Националния иновационен фонд (НИФ)/инициативата Еврика/Съвместна програма „Евростарс-3“ съгласно ПУСНИФ – 2022;

(2) В настоящите Актуализирани ПУСНИФ Звеното за контрол запазва функциите си по отношение на неприключените проекти по Националния иновационен фонд, в т.ч. стартиралата и неприключила Съвместна програма „ЕВРОСТАРС-3“ в рамките на инициативата ЕВРИКА по отношение на класираните проекти с български участник от шеста до девета конкурсна сесия включително.

(3) Звеното за контрол се състои от трима редовни членове (одитори) и двама резервни (одитори), които следва да имат необходимия опит и квалификация във връзка с изпълнението на техните отговорности. Одиторите се избират след проведен публичен конкурс от управителя на Фонда. Изборът се осъществява на случаен принцип чрез жребий измежду допуснатите кандидати.

(4) Съставът на звеното за контрол на Националния иновационен фонд се утвърждава от ИС на Фонда.

(5) Звеното за контрол извършва проверка на законосъобразността на извършената оценка на проектните предложения/мониторинга на проекти като дава мотивирано становище до управителя на Фонда за законосъобразното приложение на Актуализираните ПУСНИФ, Правилника за оценка на проектни предложения по схемата и Процедурата за административно и финансово отчитане на проекти. При констатирани нарушения на законосъобразността дава препоръки за отстраняването им.

(6) След изготвяне на списъка с проектите, отстранени на етап административно съответствие и допустимост, същият се предоставя от управителя на Фонда на Звеното за контрол за извършване на проверка за законосъобразност на извършената оценка. В срок до 5 работни дни Звеното за контрол извършва проверка на законосъобразността на основанията за отстраняване на 100 % от тези проекти, като изготвя доклад, съдържащ резултатите от проверката. Докладът се предоставя на управителя на Фонда. В случай на констатирани препоръки от Звеното за контрол с указания за отстраняването им, управителят на Фонда препраща доклада на директора на Дирекция „Програмни дейности“ за отстраняване на допуснатите пропуски, като определя срок, който не може да е по-дълъг от 5 работни дни.

(7) След изготвяне на окончателното класиране на проектите, същото се предоставя с възлагателно писмо от управителя на Фонда на Звеното за контрол за проверка за законосъобразност на извършената оценка. В срок от 2 работни дни от получаването на списъка, Звеното за контрол изготвя извадка на случаен принцип, която включва:

1. от 50% до 100% от всички проекти, отпаднали на техническа и финансова оценка;

2. от 50% до 100% от проектите, които са класирани, но няма възможност за финансиране;

3. на 100% от всички одобрени за финансиране проекти.

(8) Процентът за извършване на проверките по ал. 6 се определя с възлагателно писмо на управителя на Фонда. В срок от 5 работни дни след изготвяне на извадката Звеното извършва проверка за законосъобразност на извършената оценка, като изготвя доклад, съдържащ резултатите от проверката. Докладът се предоставя на управителя на Фонда. В случай на констатирани препоръки от Звеното за контрол с указания за отстраняване им, управителят на Фонда препраща доклада на директора на Дирекция „Програмни дейности“ за отстраняване на допуснатите пропуски, като определя срок, който не може да е по-дълъг от 5 работни дни.

(9) В случаите по ал. 5 и ал. 7 след препращане на доклада на Звеното за контрол от управителя до директора на Дирекция „Програмни дейности“, същият докладва за предприетите действия по доклада в случай на отправени препоръки.

(10) При поискване от страна на управителя на Фонда/ИС на Фонда, Звеното за контрол извършва проверка за законосъобразност на осъществения мониторинг на проектите от страна на дирекция „Програмни дейности“, като предоставя на управителя на Фонда/ИС на Фонда доклад, съдържащ резултатите от извършената проверка и дава препоръки за отстраняване на констатираните пропуски и/или предприемане на корективни действия.

(11) Звеното за контрол осъществява контрол по предоставянето на държавна помощ и възстановяването на помощта, както и по всички произтичащи задължения от Закона за държавните помощи и Правилника за прилагане на Закона за държавните помощи.

(12) За дейността си членовете на Звеното за контрол на Фонда имат право на възнаграждение, което се изплаща от бюджета на Фонда. Възнаграждението се определя след изтичане на срока за подаване на проектни предложения, с решение на ИС на Фонда по предложение на управителя на Фонда, като в решението за всяка конкурсна сесия се посочва максималният размер, до който може да достигне възнаграждението на всеки член от Звеното за контрол и критериите за изчисляването му, съобразявайки се с общия брой проектни предложения, които са постъпили за съответната конкурсна сесия.

НЕЗАВИСИМИ ЕКСПЕРТИ

Чл. 13. (1) В настоящите Актуализирани ПУСНИФ независимите експерти от утвърдения от министъра на иновациите и растежа списък, запазват функциите си по отношение на неприключените проекти по Националния иновационен фонд, в т.ч. стартиралата и неприключила Съвместна програма „ЕВРОСТАРС-3“ в рамките на инициативата ЕВРИКА по отношение на класираните проекти с български участник от шеста до девета конкурсна сесия включително.

(2) Независимите експерти се определят от директора на Дирекция „Програмни дейности“ на случаен принцип, чрез жребий (или друг обективен метод) от списъка с независими експерти, съобразно тяхната професионална квалификация и в съответствие с тематиката на проектните предложения и в рамките на съответната тематична област.

Независимите експерти:

1. Разглеждат и оценяват постъпилите в рамките на конкурсната сесия по Националния иновационен фонд проектни предложения, съгласно предварително определените критерии за оценка с настоящите правила и прилежащите към тях документи.

2. Предоставят експертизи за установяване на обстоятелства, анализ, становища и оценки (включително при извършването на мониторинга) на проекти по Националния иновационен фонд и инициативата Еврика/Съвместна програма „Евростарс-3“.

(3) Независимите експерти, извършващи техническа оценка на проектните предложения са лица представители на бизнеса и/или науката с високо ниво на експертиза и доказуем опит в съответната тематична област.

(4) За дейността си независимите експерти имат право на възнаграждение, което се изплаща от бюджета на Националния иновационен фонд, в размер определен от изпълнителния съвет на Фонда.

(5) Независимите експерти представят своите оценки/становища/експертизи/предавателно-приемателни протоколи чрез Системата за управление на националните инвестиции (СУНИ)/Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС (ИСУН) или по електронна поща. Документи, представени от независими експерти по друг начин не се приемат.

(6) Кандидати могат да бъдат само лица, които не са били включени в Списък с независими експерти през последните 2 или повече сесии от предходните 4 сесии на Националния иновационен фонд.

НАБЛЮДАТЕЛИ

Чл. 14. (1) В процеса на оценката на проектните предложения участват наблюдатели.

(2) В настоящите Актуализирани ПУСНИФ наблюдателите запазват функциите си по отношение на неприключените проекти по Националния иновационен фонд, в т.ч. стартиралата и неприключила Съвместна програма „ЕВРОСТАРС-3“ в рамките на инициативата ЕВРИКА по отношение на класираните проекти с български участник от шеста до девета конкурсна сесия включително.

(3) Наблюдателите се предлагат от Министерството на иновациите и растежа и се одобряват от ИС на Националния иновационен фонд, в състав не по-малко от двама души. Наблюдателите са лица, служители от специализираната администрация на МИР.

(4) Определянето на наблюдатели се извършва със заповед на министъра на иновациите и растежа.

(5) Наблюдателите следят за спазване на процедурата за извършване на административната, техническата и финансовата оценка на бюджета на постъпилите проектни предложения.

(6) При изпълнение на възложените им задачи наблюдателите имат право:

1. на свободен достъп до документите, свързани с наблюдаваната процедура;

2. да изискват устни разяснения от съответните длъжностни лица във връзка с извършваната от тях работа в процеса на оценка на проектните предложения.

(7) Наблюдението обхваща:

1. наличието и правилното съхранение на проектните предложения;

2. регистър за извършена проверка за административно съответствие и допустимост на проектните предложения;

3. формуляри за проверката на административно съответствие и допустимост;

4. искания за допълнителни документи;

5. съответствие на квалификацията на съответния независим експерт със съответната тематична област на проектното предложение, което е оценил на етап техническа оценка на проектното предложение;

6. формуляри за техническа оценка и финансова оценка на бюджета на проектното предложение;

(8) В срок до 3 работни дни след приключване на съответния етап на оценка на проектните предложения наблюдателите представят на управителя на Фонда доклади, както следва:

1. Доклад след приключена проверка за административно съответствие и допустимост;

2. Доклад след приключена техническа оценка;

3. Доклад след приключена финансова оценка на бюджета.

(9) Докладите по предходната алинея се обобщават в общ доклад, който се предоставя на управителя на Фонда в срок до 5 работни дни след приключване на дейността на оценителите и предаване на списъците с одобрените за финансиране проектни предложения и се представя на ИС на Националния иновационен фонд.

IV. БЮДЖЕТ, ИЗТОЧНИЦИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ

Чл. 15. (1) Бюджетът на Националния иновационен фонд се финансира от:

1. Ежегодна субсидия от държавния бюджет;

2. Финансово участие на Европейската общност за проектите по Съвместна програма „Евростарс-3“.

(2) Средствата на Националния иновационен фонд се изразходват за:

1. БФП за договори в изпълнение по Националния иновационен фонд;

2. БФП за договори в изпълнение по Съвместна програма „Евростарс-3“;

3. Издръжка на дейностите на Националния иновационен фонд;

4. Годишна вноска за пълноправното членство на България в инициативата Еврика.

(3) Издръжката на дейностите на НИФ включва:

1. Възнаграждения с включени осигуровки за сметка на осигурителя на:

1.1 Външните независими експерти, извършващи техническа оценка на проектните предложения;

1.2 Външните одитори от Звеното за контрол;

1.3 Външните независими експерти, извършващи технически мониторинг на проектите в изпълнение;

2. Възнаграждения с включени осигуровки за сметка на осигурителя за управление и администриране на Националния иновационен фонд.

3. Разходи за информационно осигуряване и популяризиране на Националния иновационен фонд, инициативата Еврика и Съвместна програма „Евростарс-3“.

4. Разходи за обучение на бенефициерите, независимите експерти и експертите от дирекция „Програмни дейности“ във връзка с точното прилагане на правилата за кандидатстване и отчитане на проектите по Националния иновационен фонд и спазване на националното и общностното законодателство в областта на държавните помощи.

(4) Средният годишен бюджет за държавната помощ на схемата „Подпомагане на научноизследователската и развойна дейност на предприятията и организациите за научни изследвания и разпространение на знания“, администрирана от Националния иновационен фонд, не може да превишава левовата равностойност на 150 млн. евро.

(5) Проектът на бюджет на Националния иновационен фонд се одобрява от Изпълнителния съвет на Фонда за следващата година и се предоставя на министъра на иновациите и растежа.

(6) Изменения на утвърдения бюджет по ал. 5 се извършват по реда на приемането му и при спазване на правилата в областта на държавните помощи.

(7) Процентът на годишната издръжка на Националния иновационен фонд може да се променя на база експертна оценка на развитието на проектите, приложимостта и пазарните резултати от тяхното изпълнение. Оценката се възлага от управителя на Фонда при възникнала такава необходимост.

(8) Експертната оценка по ал. 8 може да бъде междинна/по средата на изпълнение на проектите/ и окончателна, след приключване на всяка отделна сесия. За резултатите от извършената експертна оценка се изготвят мониторингови доклади.

РАЗДЕЛ II

УСЛОВИЯ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТИТЕ

V. ПОДПОМАГАНЕ НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА И РАЗВОЙНА ДЕЙНОСТ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА И ОРГАНИЗАЦИИТЕ ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ЗНАНИЯ В РАМКИТЕ НА КОНКУРСНА СЕСИЯ ПО НАЦИОНАЛНИЯ ИНОВАЦИОНЕН ФОНД

КАНДИДАТИ/БЕНЕФИЦИЕРИ

Чл. 16. (1) Допустим кандидат за финансиране по конкурсна сесия на Фонда по схемата е предприятие - регистриран в България търговец по смисъла на Търговския закон или такъв по

смисъла на законодателството на държава-членка на Европейския съюз.

(2) Допустим партньор за изпълнение на проект по схемата може да бъде предприятие-търговец по смисъла на Търговския закон или такова лице по смисъла на законодателството на държава-членка на Европейския съюз и/или организация за научни изследвания и разпространение на знания от държава-членка на Европейския съюз. Организацията за научни изследвания и разпространение на знания следва да има статут на юридическо лице.

(3) При проекти с участието на партньори, предприятието (едно от предприятията при проект с повече от един партньор-предприятие) е координатор и има статут на кандидат в конкурсната сесия и подава конкурсната документация (включително изискуемата за партньор по реализирането на проекта) чрез Системата за управление на националните инвестиции (СУНИ), а след мигриране на данните и функционалностите на системата в Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС (ИСУН). Фондът изпраща исканията за допълнителни документи и/или разяснения до кандидата, включително когато се изискват документи за партньора, и кандидатът е длъжен да осигури представянето им пред Фонда по електронен път чрез СУНИ/ИСУН.

НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ РАЗВОЙНИ ПРОЕКТИ

Чл. 17. (1) Научноизследователските развойни проекти са съсредоточени върху технологичното развитие на нови продукти, технологии и услуги или върху съществено усъвършенстване на съществуващи продукти, технологии или услуги. Всяко предложение се оценява доколкото се явява новост. По отношение на помощите за проекти за научноизследователска и развойна дейност, финансират се части /дейности или задачи/ от научноизследователския проект, които попадат в обхвата от TRL 3 до TRL 7 на технологичните нива на готовност или в една от следните категории:

- а) индустриални научни изследвания;
- б) експериментално развитие.

(2) Не се допуска финансиране по проекта на цялостно развитие, стигащо до готов пазарен продукт или услуга (не достига до технологични нива на готовност от TRL 8 до TRL 9).

(3) Всяка фаза се състои от съвкупност от задачи, броят на които се определя от кандидата. Една задача може да се състои от еднакви по характер дейности. Когато един проект обхваща различни задачи, всяка задача следва да бъде квалифицирана като попадаща в категориите „индустриални научни изследвания“ или „експериментално развитие“. Класификацията в дадена категория не е задължително да се извършва по хронологичен ред, като се разгръща последователно във времето започвайки от „индустриални научни изследвания“ към дейности, по-близки до пазара. Съответно задача, която се провежда на по-късен етап от проекта, може да се определи като „индустриално научно изследване“. По подобен начин дейност, която се провежда на по-ранен етап, може да представлява „експериментално развитие“.

(4) Квалификацията на различните задачи/дейности е необходимо да бъде съобразена с Наръчника на Фраскати, издание на Организация за икономическо сътрудничество и развитие, 2015 г. (OECD (2015), Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris.) и Наръчника от Осло, издание на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, 2018 г. (Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data,).

СПЕЦИФИЧНИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ПРОЕКТИТЕ И КАНДИДАТИТЕ

Чл. 18. (1) Фондът не финансира проекти, с които се заявяват за предоставяне помощи:

1. помощи, предоставени в сектора на рибарството и аквакултурите, уредени с Регламент (ЕС) № 1379/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 г. относно общата организация на пазарите на продукти от риболов и аквакултури, за изменение на регламенти (ЕО) № 1184/2006 и (ЕО) № 1224/2009 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕО) № 104/2000 на Съвета (35).

2. помощи, предоставени в сектора на първично производство на селскостопански продукти.

3. помощи за преработка и продажба на селскостопански продукти, в следните случаи:

а) когато размерът на помощта е определен въз основа на цената или количеството на тези продукти, които се изкупуват от първичните производители или се предлагат на пазара от съответните предприятия;

или

б) когато помощта е обвързана със задължението да бъде прехвърлена частично или изцяло на първичните производители;

4. за улесняване на закриването на неконкурентоспособни въглищни мини в съответствие с Решение 2010/787/ЕС на Съвета.

(2) Фондът не финансира мерки за държавна помощ, които поради своите особености, поради придружаващите ги условия или поради метода на тяхното финансиране водят до неотделимо нарушение на законодателството на Съюза, по-специално мерки за помощ, които ограничават възможността бенефициерът да се възползва от резултатите от научноизследователска дейност и иновации в други държави членки.

(3) Обстоятелствата по ал. 1 се установяват с подаване на декларация от кандидата/партньора, като за тяхната истинност и достоверност Фондът извършва служебни проверки по Закона за държавните помощи.

(4) Фондът не финансира проекти, съдържащи класифицирана информация, съгласно Закона за защита на класифицираната информация.

(5) Фондът не финансира проекти в частта на разходите, която вече е финансирана с публични средства или ресурси на ЕС или държава членка. В случай на установено такова финансиране, проектното предложение не се отхвърля, но на финансиране подлежат само нефинансираните с публични средства или ресурси дейности/разходи. Кандидатът/всеки партньор при съвместни проекти следва да декларира, че дейностите, за които кандидатства не са финансирани по друг проект, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет или бюджета на Общността.

(6) Фондът не финансира проекти, за които помощта няма стимулиращ ефект. Помощта, отпускана за реализацията на научноизследователски и развоен проект, няма стимулиращ ефект, **ако работата или дейност по проекта са започнали преди подаване на заявлението за участие.**

(7) Приема се, че помощта има стимулиращ ефект, ако бенефициерът е подал писмено заявление за помощ до съответната държава-членка преди работата по проекта или дейността да е започнала. Заявлението за участие съдържа поне следната информация:

а) наименование и големина на предприятието;

б) описание на проекта, включително неговата начална и крайна дата;

в) местонахождение на проекта;

г) списък с разходите по проекта;

д) вид на необходимата помощ (в случая безвъзмездни средства) и размера на публичното финансиране, необходимо за проекта.

(8) Ако предприятието, кандидатстващо за БФП (включително предприятие-партньор), упражнява едновременно дейност в секторите, посочени в ал.1 първо и второ тире, и кандидатства за дейности, попадащи в допустимата тематична област за финансиране, финансирането по тази процедура се предоставя само за дейностите, осъществявани в допустимата тематична област за кандидатстване, като кандидатът/партньорът/бенефициерът следва да води отделна счетоводна отчетност, която да гарантира отделяне на дейностите и/или разграничаване на разходите, така че дейностите в горепосочените сектори да не се ползват от финансирането, предоставено по настоящата процедура.

(9) Ако проектно предложение попада в допустима тематична област за финансиране, но попада и под забранителния режим по ал. 1, проектното предложение се отхвърля.

Чл. 19. (1) Допустими за финансиране са проекти от следните тематични области:

1. Информатика и ИКТ;
2. Мехатроника и чисти технологии;
3. Индустрия за здравословен живот и Биотехнологии;
4. Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии.

(2) По решение на ИС на Фонда в определена конкурсна сесия може да не се финансират проектни предложения от всички тематични области. В тези случаи за конкурсната сесия може да определят една или повече от областите по ал. 1, по които ще се финансират проекти. ИС на Фонда може да определя максимален финансов лимит за всяка една от допустимите области по ал. 1 от определения общ бюджет на Фонда. Определените лимити се вписват и в обявлението за конкурсната сесия, ако такива са приети. В случай че в рамките на конкурсната сесия по дадена тематична/и област/и е достигнат определения лимит за поемане на задължения по сключени договори, а по друга/и тематична/и област/и е останал свободен лимит, след решение на ИС на Фонда, е допустимо използването на свободния лимит в друга/и тематична/и област/и.

(3) В тематична област „Информатика и ИКТ“ се включват:

1. Производства, включително Fables, особено създадени в България продукти, устройства и системи;

2. ИКТ подходи в машиностроене, медицина и творчески индустрии (във връзка с другите три тематични области), вкл. дигитализация на културно- историческо наследство, развлекателни и образователни игри, теле-медицина, теле-грижа, „имбедид“ софтуер;

3. 3D дигитализация, визуализация и прототипиране;

4. Big Data, Grid and Cloud Technologies;

5. безжични сензорни мрежи и безжична комуникация/управление;

6. езикови технологии;

7. уеб, хибридни и "native" приложения, уеб базирани приложения за създаване и експлоатиране на нови услуги и продукти;

8. използване на нови възможности във връзка с аутсорсинг и ИКТ-базирани услуги и системи;

(4) В тематична област „Мехатроника и чисти технологии“ се включват:

1. производство на базови елементи, детайли, възли и оборудване, вграждани като част от мехатронен агрегат или самостоятелно съставляващи такъв агрегат;
  2. машиностроене и уредостроене, вкл. части, компоненти и системи, с акцент върху транспорта и енергетиката;
  3. инженеринг, реинженеринг и продължаване на жизнения цикъл на индустриални машини, уреди и системи;
  4. системи за автоматизирано и софтуерно подпомагано управление с приложение в производството ;
  5. роботизирани системи и автоматизация на процеси, в т.ч. вграждане на ВЕИ, 3-D моделиране, системи за инструментална екипировка;
  6. създаване на съвременни информационни комплекси за автономни енергийни системи;
  7. синя икономика - технологии за развитие;
  8. проектиране и производство на високо-технологични продукти и/или участие в над-национална производствена верига, вкл. в аеро-космическата индустрия;
  9. био-мехатроника;
  10. интелигентни системи и уреди, „интелигентни домове" - „интелигентни градове";
  11. чисти технологии с акцент върху транспорта и енергетиката (съхранение, спестяване и ефективно разпределение на енергия, електрически превозни средства и еко-мобилност, водород-базирани модели и технологии, безотпадни технологии, технологии и методи за включване на отпадъчни продукти и материали от производства в други производства).
- (5) В тематична област „Индустрия за здравословен живот и Биотехнологии" се включват:
1. методи за чисто производство, съхранение, преработка и достигане до крайния потребител на специфични български съставки, средства и продукти (вкл. кисело мляко, мед и пчелни продукти, хляб, вино, млечни и месни продукти, етерични масла, бира, билки и билкови продукти, козметични средства и продукти);
  2. производство на специализирани храни и напитки (бебешки и детски, „космически" храни);
  3. производство на инструменти, оборудване, консумативи за медицинска и дентална диагностика и терапия и/или участие в наднационална производствена верига;
  4. персонална медицина, диагностика и индивидуална терапия, лечебни и лекарствени форми и средства;
  5. медицински и лечебен туризъм с акцент върху възможностите за персонализация (немасов, а персонален туризъм);
  6. нанотехнологии в услуга на медицината;
  7. биотехнологии с пряко приложение за здравословен начин на живот;
  8. приложение на нови методи и технологии в устойчиво ползване на речни и морски ресурси;
  9. производство на инсталации за добиване на екологично чиста електроенергия и промишлена вода;
  10. зелена/биобазирана икономика -технологии, продукти, процеси.

(6) В тематична област „Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии се включват“:

1. културните и творческите индустрии (според дефиниция на ЕК: архитектура, архивно дело и библиотекарство, артистично занаятчийство, аудио-визуални форми (филми, ТВ, видео игри и мултимедия), културно наследство, дизайн, вкл. моден дизайн, фестивали, музика, сценични и визуални изкуства, издателска дейност, радио;

2. компютърни и мобилни приложения и игри с образователен, маркетинг и/или развлекателен характер;

3. алтернативен (селски, еко, културен и фестивален) и екстремн туризъм и спорт (за стимулиране на несезонен, немасов, а постоянен нишов туризъм);

4. производство на стоки и съоръжения с пряко приложение в тези сфери (напр. национални (регионални) носии, велосипеди, стени за катерене и др. стоки за алтернативни и екстремни спортове, костюми, декори, материали за исторически възстановки, специализирана екипировка и оборудване, печатни издания).

(7) Ограничението по ал. 1 за допустимите области за финансиране не се прилага за участник по проект, одобрен от „Групата на високо равнище“ на инициативата Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3" .

Чл. 20. Фондът не финансира:

1. предприятие, срещу което съществува неизпълнено разпореждане за възстановяване вследствие на предходно решение на Комисията, с което дадена помощ се обявява за неправомерна и несъвместима с вътрешния пазар, с изключение на схемите за помощ за отстраняване на щети, причинени при форсмажорни обстоятелства.

2. дейности, свързани с износа за трети страни или други държави членки, а именно дейности, които са пряко свързани с изнесените количества, с изграждането и функционирането на дистрибуторска мрежа или с други текущи разходи във връзка с износа.

3. проекти, зависещи от използването на местни вместо вносни стоки.

4. помощи на предприятия в затруднено положение.

МАКСИМАЛЕН РАЗМЕР НА БЕЗВЪЗМЕЗДНАТА ФИНАНСОВА ПОМОЩ

Чл. 21. (1) Максималният размер на безвъзмездната финансова помощ за един научноизследователски и развоен проект е до 500 000 лв. /петстотин хиляди лева/.

(2) Един кандидат/партньор не може да усвои самостоятелно повече от 750 000 лв. БФП. Този праг се изчислява като се сумира заявената БФП от кандидата/партньора за текущата сесия, заедно с окончателно верифицираната БФП за всеки отделен проект на същия кандидат/партньор за предходните 4 сесии, независимо дали е усвоил БФП чрез самостоятелно участие или в партньорство.

(3) Ограничението по ал. 2 не се отнася за партньори, които имат статут на организация за научни изследвания и разпространение на знания.

(4) Ако кандидат/партньор кандидатстващ по текуща конкурсна сесия изпълнява договор по предходна сесия, при изчисляване на прага по ал. 2 се взема предвид сумата на договорената БФП действащия договор.

(5) Не е допустимо увеличаване на общия размер на договорената БФП след сключване на договора за финансиране на проекта.

ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА ПРОЕКТИТЕ И ПЕРИОДИ НА ОТЧИТАНЕ

Чл. 22. (1) Продължителността на научноизследователски развойни проекти по Националния иновационен фонд е до 18 месеца, считано от датата на влизане в сила на договора за финансиране, **но не по-малко от 6 месеца.**

(2) Всеки бенефициер сам **определя периодите през които ще се отчита**, подавайки технически и финансов отчет съобразно заложените изисквания в Процедурата за административно и финансово отчитане. Продължителността на всеки отчетен период е задължително да бъде **на всеки от 3 до 6 месеца.**

ИНТЕНЗИТЕТ НА ПОМОЩТА

Чл. 23. (1) Интензитетът на помощ, изчислен на основата на допустимите разходи по проекта за всеки бенефициер/участник /Илюстрирана в Таблица 1/, не може да надхвърля:

1. 50% от допустимите разходи за индустриални научни изследвания
2. 25% от допустимите разходи за експериментално развитие

(2) Интензитетите на помощта за индустриални научни изследвания и експериментално развитие могат да бъдат увеличени, като достигнат 80% от допустимите разходи, както следва:

1. с 10% за средни предприятия;
2. с 20% за микро/малки предприятия;
3. с 15%, ако е изпълнено едно от следните условия:

а) проектът включва ефективно сътрудничество:

- между предприятия с участието на поне едно МСП или се осъществява в поне две държави членки или в държава членка и договаряща страна по Споразумението за ЕИП и нито едно от предприятията не поема повече от 70% от допустимите разходи

или

- проектът включва ефективно сътрудничество между едно предприятие и една или повече организации за научни изследвания и разпространение на знания, която поема най-малко 10% от допустимите разходи и разполага с правото да публикува резултатите от собствените си научни изследвания;

резултатите от проекта се разпространяват широко чрез конференции, публикации, отворени за достъп регистри или безплатен софтуер или софтуер с отворен код.

Таблица 1

Интензитет на помощта	Проекти за научноизследователска и развойна дейност					
	Индустриални научни изследвания			Експериментално развитие		
	Микро/ Малко Предприя- тие	Средно предприятие	Голямо Предприя- тие	Микро/ Малко Предприя- тие	Средно предприя- тие	Голямо Предприя- тие

1. Интензитет на помощта	50%	50%	40 %	25%	25%	20 %
2. Увеличение на интензитета						
2.1 за микро/малко предприятие	20%	X	X	20%	X	X
2.2 за средно предприятие	X	10%	X	X	10%	X
2.3 за ефективно сътрудничество	10%	15%	15%	15%	15%	15%
Всичко Интензитет на помощта до 80%	80%	75%	55%	60%	50%	35 %

(3) Посочените интензитети в ал. 1 и ал. 2 (включително в Таблица 1) са максимално допустимите за съответните допустими разходи за предприятието/организацията за научни изследвания и разпространение на знания, реализиращи проекта.

(4) При финансовата оценка на бюджета на проектното предложение се извършва проверка на максимално допустимия интензитет на БФП. При констатирано нарушение се налага служебна корекция в посока намаление.

(5) Ако се констатира, че дейности, които са заявени за финансиране вече са финансирани с публични средства или ресурси на ЕС или държава-членка, вкл. с предоставени държавни и минимални помощи, предвидените средства за финансирането им се заличават служебно от бюджета на проекта. Държавната помощ по схемата не може да се натрупва с други държавни и минимални помощи за същите допустими разходи.

(6) Фондът извършва проверка за статута на предприятията, заявили надбавка за микро/малко и средно предприятие и ефективно сътрудничество, както и за наличието на условията за ефективно сътрудничество. При констатирано нарушение се налага служебна корекция в посока намаление.

ПРОВЕРКА ЗА ДВОЙНО ФИНАНСИРАНЕ

Чл. 24. (1) Проверка за двойно финансиране се извършва на дейностите и разходите, разписани във всяко проектно предложение и във всеки технически и финансов отчет за съответния отчетен период от изпълнение на договор за финансиране на координатор и партньор/и по Националния иновационен фонд, инициатива Еврика/програма "Евростарс-3".

(2) Със заявлението за кандидатстване задължително се подава декларация за държавни/минимални помощи и финансиране/нефинансиране от други източници на описаните в проектното предложение дейности.

(3) Проверката за двойно финансиране се извършва:

1. При проверка за административно съответствие и допустимост на проектното предложение.

2. Преди сключване на договор за финансиране.
  3. При извършване на технически и финансов мониторинг, след приключване на всеки отчетен период от изпълнението на съответния проект.
- (4) Детайлните разпоредби за извършване на проверки за двойно финансиране се разписват в Правилника за кандидатстване и оценка на проектни предложения и процедурата за административно и финансово отчитане на проекти.

VI. ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ

Допустими разходи - общи положения

Чл. 25. (1) Допустимите разходи са разходи по дейности за „индустриални научни изследвания“ и „експериментално развитие“, като е допустимо планирането на разходи само за „индустриални научни изследвания“ и/или „експериментално развитие“.

(2) Планираните допустими разходи следва да са необходими за изпълнението на проекта, да са съотносими с фазите и дейностите по изпълнение на проектите и да отговорят на принципите за добро финансово управление - икономичност, ефективност и ефикасност на вложените средства.

(3) Допустимите разходи следва да са планирани в бюджета на проекта, като извършването им да бъде след датата на подписване на договора за финансиране или началната дата за стартиране на проекта, изрично посочена в договора за финансиране на проекта.

(4) Допустимият дял на разходите за персонал по научноизследователски развоен проект може да бъде до 70 % от общата стойност на разходите в бюджета на всеки участник. Дялът на разходите за персонал в бюджета на партньор, който е организация за научни изследвания и разпространение на знания (научен институт или висше училище и др.), може да бъде до 90% при условие, че по отношение на общия бюджет на целия проект се спазва изискването, допустимият дял на разходите за персонал да бъде до 70% от общата стойност на проекта.

(5) Организацията за научни изследвания и разпространение на знания поема най-малко 10% от допустимите разходи по проекта.

(6) Допустими разходи по проект, които подлежат на одобрение и финансиране от Фондът след приключване на отчетен период от изпълнение на проекта, са тези, които отговарят едновременно на следните изисквания:

1. Да са извършени съгласно настоящите правила и прилежащите към тях документи и принципите на финансиране на проектите, уредени в тях.
2. Да бъдат разпределени и отчетени по конкретна категория изследователски и развойни дейности за научноизследователски и развойни проекти;
3. Да са планирани в бюджета на проекта;
4. Да са действително извършени и платени от бенефициера или от партньорите по проекта след влизане в сила на договора за финансиране;
5. Отчетените разходи и БФП за изпълнението на проекта да са в рамките на договорените разходи и БФП;
6. Да са извършени и платени с първични счетоводни документи, издадени само в рамките на съответния отчетен период на изпълнение на проекта;
7. Детайлните правила за отчитане изпълнението на проекти се разписват в

Процедура за административно и финансово отчитане на проекти на Фонда, представляваща неразделна част от настоящите правила.

8. Да са обособени счетоводни сметки /подсметки/ по видове разходи, специално открити за проекта, които да са включени в утвърден от ръководството на предприятието индивидуален сметкоплан и да могат да бъдат проследявани. Извършените разходи по проекта се осчетоводяват по откритите обособени сметки/подсметки.

9. Отчитането и одобряването на допустимите разходи, планирани в бюджета на съответен проект, се извършва въз основа на Процедура за административно и финансово отчитане на проекти по Националния иновационен фонд.

(7) Всички разходи, които не отговарят на изискванията за допустимост, са недопустими.

(8) За проектите по Съвместна програма "Евростарс-3" под „обща стойност на разходите на целия проект“ съгласно изискването на ал. 3 се има предвид стойността на проекта за българския участник. Ако участниците от българска страна са повече от един, правилото важи за всеки участник поотделно.

(9) Изискването по ал. 4 не важи по проекти с участник по Съвместна програма "Евростарс-3".

Третиране на данък добавена стойност

Чл. 26. (1) Бенефициерът/координаторът и партньора/ите/ определят начисления данък върху добавената стойност по получени доставки на стоки и/или услуги, или извършени плащания в изпълнение на проект, финансиран по Националния иновационен фонд, в следните две категории:

1.1 Възстановим данък добавена стойност.

1.2 Невъзстановим данък добавена стойност.

(2) Бенефициерът определя данък върху добавената стойност за възстановим (недопустим разход за финансиране от Фонда) или като невъзстановим данък върху добавената стойност (допустим разход за финансиране от Фонда) съобразно указанията на Министерството на финансите за третиране на данък добавена стойност като допустим разход при изпълнение на проекти. Бенефициерът определя данък върху добавената стойност за възстановим (недопустим разход за финансиране от Фонда) при наличието едновременно на следните условия:

2.1 Бенефициерът е регистрирано по ЗДДС лице, с изключение на случаите, когато е регистриран по чл. 97а, чл. 99 и чл. 100, ал. 2 по ЗДДС (регистрация при доставка на услуги и регистрация при вътреобщностно придобиване), и доставчикът на стоките и/или услугите, необходими за изпълнението на проект по Националния иновационен фонд, също е регистрирано по ЗДДС лице. Бенефициерът е данъчно задължено лице и при изпълнение на дейността, за която са предназначени получените доставки на стоки и/или услуги в изпълнение на проект, финансиран по Националния иновационен фонд, извършва независима икономическа дейност по смисъла чл. 3 от ЗДДС;

2.2 Получените доставки на стоки и/или услуги в изпълнение на проект, финансиран по Националния иновационен фонд, са облагаеми доставки, по които е начислен данък върху добавената стойност, и:

2.2.1 доставките на стоки и/или услуги, финансирани по Националния иновационен фонд, се използват за целите на извършвани от бенефициерът облагаеми доставки, за които съгласно чл. 69 от ЗДДС той има право на приспадане на данъчен кредит за начисления му

данък;

или

2.2.2 доставките на стоки и/или услуги, финансирани по Националния иновационен фонд, се използват, както за извършване на доставки, за които лицето има право на приспадане на данъчен кредит, така и за доставки или дейности, за които няма такова право. Данъкът за доставките на стоки и/или услугите, финансирани по Националния иновационен фонд, по отношение на който бенефициерът има право на частичен данъчен кредит по реда на чл. 73 от ЗДДС, се счита за възстановим данък върху добавената стойност до размера на частичния данъчен кредит.

(3) Бенефициерът определя данък върху добавената стойност като невъзстановим данък върху добавената стойност (допустим разход за финансиране от Националния иновационен фонд), когато:

3.1 Бенефициерът не е регистриран по ЗДДС;

3.2 Бенефициерът е регистрирано по чл. 97а, чл. 99 и чл. 100, ал. 2 по ЗДДС (регистрация при доставки за услуги и регистрация при вътреобщностно придобиване);

3.3 Бенефициерът е регистрирано лице по ЗДДС на основание, различно от посочените в т.3.2 и доставките на стоки и/или услугите, финансирани по Националния иновационен фонд, са предназначени за:

3.3.1. извършвани от бенефициера освободени доставки на стоки и/или услуги по глава четвърта от ЗДДС;

или

3.3.2. безвъзмездни доставки на стоки и/или услуги;

3.3.3. дейности, различни от независимата икономическа дейност по смисъла на чл.3 от ЗДДС.

3.4. Бенефициерът е регистрирано лице по ЗДДС на основание, различно от посочените в т.3.2, и правото на приспадане на данъчен кредит за получените доставки на стоки и/или услуги, финансирани по Националния иновационен фонд, не е налице на основание чл. 70, ал. 1, т. 4 и т. 5 от същия закон.

ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ ПО БЮДЖЕТНИ ПЕРА

Разходи за персонал

Чл. 27. (1) Персоналът по проекта се състои от основен и спомагателен персонал.

1. Основният персонал по проекта включва длъжности, които попадат в категорията изследователи и/или технически персонал, включително и ръководни длъжности - ръководител на фаза и ръководител на проекта/екипа. Ръководителите на фазите и ръководителят на проекта/екипа по функции са изследователи, като координират и ръководят изпълнението на проектните дейности/дейността на изследователите, техническия и помощния персонал по проекта.

2. Спомагателният персонал по проекта включва помощен персонал - счетоводител, юрист и други, които подпомагат и са свързани с изпълнението на проекта.

(2) Разходите за персонал включват: разходи за основен персонал и разходи за спомагателен персонал, в т.ч. ръководител на проекта, изследователи, технически персонал и друг помощен персонал, доколкото те са наети за съответния проект и съответната дейност.

(3) Разходите за основен и спомагателен персонал се планират поотделно за „индустриални

научни изследвания" и/или „експериментално развитие“.

(4) Допустимият дял на разходите за персонал по научно-изследователски развоен проект може да бъде до 70% от общата стойност на разходите в бюджета на всеки участник. Делът на разходите за персонал в бюджета на партньор, който е организация за научни изследвания и разпространение на знания, може да бъде до 90%, при условие че по отношение на общия бюджет на целия проект се спазва изискването допустимият дял на разходите за персонал да бъде до 70% от общата стойност на проекта.

(5) Разходите за основен персонал се планират по отделни позиции с посочени в бюджета на проекта имена и длъжности, които ще изпълняват основни дейности по отделните фази при изпълнението на съответния проект.

(6) Разходите за спомагателен персонал се планират като обща сума, поотделно в бюджетно перо ИНИ и бюджетно перо ЕР, чиято максимална стойност може да бъде до 10% от основните разходи за персонал. В общата сума за спомагателен персонал се планират разходите за персонал, който ще извършва помощни дейности, с включени осигуровки за сметка на осигурителя. Разходите за спомагателен персонал се отчитат по отделни лица, длъжности, брой работни часове, възнаграждение и осигуровки за сметка на осигурителя.

(7) Часовите ставки на основния персонал, планирани в бюджета, не могат да надхвърлят следните стойности без включени разходи за осигуровки за сметка на осигурителя, като същите се начисляват на отделен ред в бюджета и отчетната форма:

1. Ръководител проект - до 42,00 лева;
2. Ръководител фаза – до 38,00 лева;
3. Изследователи – до 34,00 лева;
4. Технически персонал - до 13,00 лева.

(8) За изпълнението на съответен проект основният и спомагателният персонал трябва да бъде назначен по основно трудово правоотношение или допълнително трудово правоотношение, в т.ч. и по чл. 110 или чл. 111 от Кодекса на труда. В случаите когато ръководител на проекта е управител/изпълнителен директор на дружество с ограничена отговорност/ акционерно дружество-бенефициер или партньор по проекта, допустимо е функциите по проекта да се изпълняват и по договор за управление на дружеството.

(9) Договорената ставка по бюджет се отнася за 1 (един) час заетост на персонала за което се представя времеви график за работа по проекта и отчет за извършената работа за всеки участник включен в основния/спомагателния персонал за всеки месец поотделно.

Разходи за инструменти и оборудване

Чл. 28. (1) Разходите за дълготрайни материални (ДМА) и нематериални активи (ДНА), планирани в бюджета на проекта, включват само разходите за начислените амортизационни отчисления за закупените ДМА и ДНА съгласно определените в Закона за корпоративното подоходно облагане годишни амортизационни норми.

(2) Допустимият дял на планираните разходи за амортизационни отчисления в бюджетно перо „Разходи за инструменти и оборудване“ на всеки участник поотделно не може да надвишава 50 % от общите планирани разходи в бюджета на съответния участник.

(3) За допустим разход се приема само закупуването на нови, неупотребявани ДМА и ДНА.

(4) Дълготрайните материални и нематериални активи, чиито амортизации са допустими разходи по проекта, следва да:

- се използват единствено за дейността на стопанския обект, получател на помощта;
- да бъдат амортизируеми;
- да бъдат включени в активите на предприятието бенефициер/партньор.

- (5) Амортизационните годишни норми се определят еднократно по реда на Закона за корпоративно подоходно облагане при изготвяне на бюджета на проекта и не подлежат на промяна в хода на изпълнението на проекта.
- (6) Разходите за амортизация на ДМА и ДНА се планират само за времето на използвания актив за изпълнение на съответния проект.
- (7) Бенефициер може да придобие собствеността върху планирани в бюджета дълготрайни материални и нематериални активи чрез покупка или чрез договор за финансов лизинг.
- (9) Разходите за наем/оперативен лизинг на активи, инструменти и оборудване не са допустими за финансиране по схемата.
- (10) Придобиването на дълготрайни активи, при условията на договор за финансов лизинг е допустимо само с прехвърляне на собствеността върху активите с изтичането на договора за лизинг, но не по-късно от приключване изпълнението на проекта.
- (11) Допустими разходи, извършени във връзка с лизингови операции, са единствено лизинговите вноски за всеки отчетен период от изпълнение на проекта, които са дължими и платени в рамките на същия отчетен период, до приключване изпълнението на проекта.
- (12) Разходи за доставка, монтаж, инсталиране, изпитване и въвеждане в експлоатация на инструментите и оборудването, както и на различни активи, които имат характер на ДНА, следва да бъдат включени в общата стойност на планираните за закупуване ДМА и съответно ДНА.

Разходи за външни услуги

- Чл. 29.** (1) Допустими разходи за външни услуги са: разходи по договори за възлагане на научни изследвания на принципа на сделката между несвързани лица, използвани изключително за целите на проекта.
- (2) Разходите за външни услуги се договарят с физически лица или юридически лица по реда на Закона за задълженията и договорите или Търговския закон;
- (3) Допустимият дял на разходите за външни услуги поотделно за всеки участник може да бъде до 10% от общата стойност на разходите по бюджета на всеки участник/координатор и/или партньор/партньори/ по проекта.
- (4) Недопустимо е възлагането на външни услуги за следните дейности: изготвяне на отчети, управление на проекта, координиране на проекта, мониторинг на изпълнението.
- (5) Не се признават за допустими разходи за външни услуги, чийто резултат от изпълнението им води до изработка на активи.

Разходи за материали и консумативи

- Чл. 30.** (1) Допустими разходи за материали и консумативи са единствено разходите за закупуване на нови, неупотребявани материали и консумативи, които пряко са необходими за изпълнение на проекта;
- (2) Допустими разходи могат да бъдат разходи за: вода, електроенергия и/или топлинна енергия само за проекти, за чието изпълнение те представляват поне 50% от общите разходи за материали и консумативи по бюджета на всеки бенефициер/координатор или партньор/ри/.

Разходи за командировки в чужбина

- Чл. 31.** (1) За целите на настоящата схема, за допустим допълнителен оперативен разход, ще се признава разходът за командировки в чужбина на основния висококвалифициран персонал на бенефициера /координатор или партньор/, ангажиран с дейности по проекта и планиран в бюджета на проекта, доколкото разходите за командировка в чужбина са свързани с конкретна дейност по проекта.

(2) Допустимите по ал. 1 разходи за командировки в чужбина на основния персонал на бенефициера /координатор или партньор/, ангажиран с дейности по проекта и планиран в бюджета, се отчитат по реда на Наредбата за командировки и специализация в чужбина, като същите представляват до 10% от общите стойности на планираните разходи за персонал.

(3) Разходи за командировки в чужбина са допустими за планиране в бюджета на проекта на всеки участник, ако същите са обосновани в техническата част на проекта. Ако разходи за командировки в чужбина са необосновани в техническата част на проекта, се извършва служебна редукция на бюджета в тази част.

VII. УСЛОВИЯ И КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР И ОЦЕНКА. ПРОЦЕДУРНИ ПРАВИЛА ЗА ИЗБОР И ОЦЕНКА

Чл. 32. Проектните предложения трябва задължително да отговарят на следните условия:

1. Капацитет на кандидата (и партньора/рите)

1.1. Кандидатът (и партньора/рите) разполагат с експерти с компетентности за реализирането на заложените дейности по проекта.

1.2. Кандидатът (и партньорът/рите) разполагат с подходящо оборудване, за да изпълнят предлагания проект.

2. Допустимост на проектната идея

2.1. Проектът попада само в една от одобрените от Националния иновационен фонд допустими области за конкурсната сесия и е в съответствие с изискванията на чл. 18, ал. 1, ал. 4, ал. 5, ал. 6, ал. 7 и ал. 8 от настоящите правила.

2.2. Дейностите по проекта не включват цялостно развитие, стигащо до готов пазарен продукт/технология или услуга (не достига до технологични нива на готовност от TRL 8 до TRL 9).

2.3. Безвъзмездната финансова помощ има стимулиращ ефект за проекта, описанието на проекта е достатъчно подробно и позволява да се оценят качествата и да се наблюдава изпълнението на проекта, всеки партньор има участие в извършването на дейностите по проекта, в индикаторите за постигнатите резултати от проекта е включен индикатор от всеки участник, който да показва резултатите от изпълнената от него дейност.

Чл. 33. (1) Проектните предложения се оценяват по следните критерии:

1. Иновативност и ефикасност на проекта

1.1. Релевантност на поставения проблем и иновативност на предложеното решение;

а) яснота и конкретика на целите и индикаторите за изпълнение на проекта. Връзка на индикаторите за изпълнение с целите на проекта;

б) доколко резултатите от проекта могат да доведат до постигане на ново и значимо научно или технологично постижение;

в) степен на новост на разработвания/разработваната с проекта продукт/технология/услуга. Разработваният/разработваната с проекта продукт/технология/услуга може да намери пазарна реализация или да се използва/т вътрешно от предприятието(а), участващо(и) в проекта (необходимо е да се представят доказателства, които биха били достатъчно основание за оценката по този критерий);

1.2. Ефикасност на подхода

а) адекватност на предлаганата методология (доколко избраната методология съответства на целите на проекта);

б) правилно определяне и отчитане на научните и техническите рискове;

в) адекватност и реалистичност на работния план;

г) качество на партньорството (необходимост от партньорството, допълняемост на партньорите, създаване на основа за бъдещи сътрудничества между предприятия или между предприятия и организация за научни изследвания и разпространение на знания). Точки се присъждат само ако проектът се изпълнява съвместно от партньори.

2. Пазарна перспективност

- а) наличие на пазарен потенциал на разработваните продукти/технологии/услуги;
- б) конкурентни предимства на разработвания продукта/технология/услуга пред конкурентните продукти/технологии/услуги в национален или международен аспект;
- в) реалистичност на плана за комерсиализация на резултатите от проекта;
- г) степен, в която проектът съответства на стратегическите планове за развитие на предприятието(а), участващо(и) в проекта;

3. Въздействие

- а) ефективно управление на проекта и очаквана възвращаемост на направените разходи по проекта;
- б) допълнителни ползи за обществото (необходимо е да се представят доказателства, които биха били достатъчно основание за оценката по този критерий);
- в) разпространение на резултатите (необходимо е да се представят доказателства, които биха били достатъчно основание за оценката по този критерий);
- г) подкрепа за нови кандидати;

(2) Ако проектното предложение не отговаря на някои от условията по чл. 32, на настоящите правила проектното предложение се отхвърля.

(3) Оценката по критериите „иновативност“, „пазарна перспективност“ и „въздействие“ се извършва по точки. Относителната тежест на критериите за „иновативност“ е 46%, на „пазарна перспективност“ е 27%, а на „въздействие“ е 27%. Ако проектното предложение получи 0 /нула/ по някои от подкритериите по ал. 1, т. 1.1., букви „а“, „б“ или „в“ или ал. 1, т. 1.2., букви „а“, „в“ или „г“ от настоящите правила, то се отхвърля.

(4) При извършване на финансовата оценка на бюджета се съблюдава:

- (а) проверка за допустимост и обосноваване на разходите;
- (б) проверка правилно ли са калкулирани допустимите разходи по пера;
- (в) нанасяне в съответния бюджет на окончателните препоръки, извършени от независимите експерти;
- (г) при извършена корекция на разходи по отделни бюджетни пера се съблюдава да не бъдат надхвърлени максимално допустимите дялове по същите пера;
- (д) в случаите, когато след нанесените корекции на бюджета, част или всички стойности на планираните разходни пера надхвърлят максимално допустимите дялове, експертите от дирекция „Програмни дейности“ извършват служебна корекция на тези бюджетни пера до привеждането им в рамките на максимално допустимите дялове;
- (е) При невъзможност за привеждане на бюджетните пера в рамките на максимално допустимите дялове, то проектното предложение се отхвърля;

(ж) проверка на интензитета на помощта, изчислен на основата на допустимите разходи по проекта съгласно изискванията на чл. 23 на настоящите правила.

(5) Класират се всички проекти, получили минимум 65% от максималния брой точки по всеки един от критериите „иновативност“, „пазарна перспективност“ и „въздействие“. Според възможностите на бюджета на Националния иновационен фонд броят на проектните предложения, които се предлагат за финансиране в съответната сесия се определя съобразно стойността/размера на финансовия ангажимент, който може да поеме Фонда за сключване на договори за финансиране на НИРД проекти за съответната календарна година. При наличен финансов ресурс и недостатъчен брой класирани проекти, с решение на ИС на Фонда по време на всяка конкурсна сесия, могат да бъдат класирани и проекти, получили минимум 60% от максималния брой точки по всеки един от критериите „иновативност“, „пазарна

перспективност" и „въздействие“. В този случай се изготвя и представя на ИС на Фонда нов списък с класирани проектни предложения за одобрение, като същият се утвърждава със заповед на управителя на Фонда.

VIII. КОНКУРСНА ДОКУМЕНТАЦИЯ, ОЦЕНКА И КЛАСИРАНЕ НА ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Чл. 34. (1) Изискуемата конкурсна документация, процедурата и обхвата на оценката за административно съответствие и допустимост, техническа оценка и финансовата оценка на бюджета, допустимостта на изискване на допълнителни документи и разяснения се уреждат с настоящите правила и прилежащия към тях Правилник за оценка на проектни предложения по схемата.

(2) Проектът на конкурсната документация (най-малко Правилата за управление на средствата на националния иновационен фонд) се публикува на интернет страницата на Фонда за всяка конкурсна сесия, в случай на взето решение от ИС на Фонда за провеждане на обществено обсъждане.

(3) Правилникът за оценка на проектни предложения по схемата в конкурсната сесия, образец на договор, който ще се подпише от Фонда и бенефициерите и всички изменения в тях се публикуват на интернет страницата на Фонда най-късно в деня, в който започва да тече срокът за приемане на проектни предложения.

(4) Кандидатстването и сключването на споразумения с одобрените участници, отчитането и реализацията на проекти с българско участие в рамките на инициативата Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3", се извършва по реда на настоящите правила и прилежащите към тях документи.

Начин на кандидатстване

чл. 35. (1) Конкурсната документация се подава от законния представител на кандидата или упълномощено от него лице с нотариално заверено пълномощно по електронен път чрез Системата за управление на националните инвестиции (СУНИ)/ Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС (ИСУН) съобразно заложените изисквания и в определените срокове посочени в Обявлението за откриване на конкурсната сесия. Документи, подадени по ред, различен от посочения, не се разглеждат.

(2) До приключване на приема по конкурсната сесия всеки кандидат може да подаде само едно проектно предложение. В случай на подаване на повече от едно проектно предложение от кандидат, то всички подадени проектни предложения от този кандидат се отхвърлят и не подлежат на разглеждане.

(3) Подадените след обявения краен срок – ден и час проектни предложения не се разглеждат.

Конкурсна документация

чл. 36. (1) Документи, които следва да бъдат подадени от законния/упълномощен представител на кандидата:

1. Приложение № 1 – Бюджет на научно - изследователски и развоен проект, попълнено по образец и представено във формат Microsoft /MS/Excel;

2. Приложение № 2 - Споразумение за сътрудничество (по образец) подписано от кандидата и партньора/ите в случай, че същото е приложимо;

3. Приложение № 3 - Декларация за държавни/минимални помощи и финансиране/нефинансиране от други източници, попълнена по образец и подписана от представителя (законен или упълномощен) на кандидата, а при съвместни проекти и от партньора/ите;

4. Приложение № 4 - Декларация за обстоятелства по чл. 3 и чл. 4 от Закона за малките

и средните предприятия, попълнена по образец и подписана от представителя (законен или упълномощен) на кандидата, а при съвместни проекти и от партньора/ите;

5. Приложение № 4.1 - Справка за обобщени параметри на предприятието, попълнена по образец и подписана от представителя (законен или упълномощен) на кандидата, а при съвместни проекти и от партньора/ите;

6. Приложение № 5 - Декларация за обстоятелствата за допустимост по чл. 18 и чл. 20 от Актуализираните ПУСНИФ, попълнена по образец и подписана от представителя (законен или упълномощен) на кандидата, а при съвместни проекти и от партньора/ите - предприятия;

7. Приложение № 6 - Декларация за обстоятелствата по чл. 4, ал. 3 от Актуализираните ПУСНИФ, попълнена по образец и подписана от представителя (законен или упълномощен) на партньор - организация за научни изследвания и разпространение на знания;

8. Приложение № 7 - Декларация за осигуряване на финансиране на проект по Националния иновационен фонд, с която доказва финансовия си капацитет, попълнена по образец и подписана от представителя (законен или упълномощен) на кандидата, а при съвместни проекти и от партньора/ите - предприятия;

9. Приложение № 8 - Декларация за липса на задължения по чл. 162 ал. 2, т. 1 от ДОПК и за даване на съгласие данните на кандидата/партньора да бъдат предоставени от НАП по служебен път, попълнена по образец и подписана от представителя (законен или упълномощен) на кандидата, а при съвместни проекти и от партньора/ите;

(2) Когато кандидатите/партньорите подават декларация за наличие или не на факти и обстоятелства, **носят наказателна отговорност в случай, че се окаже, че са подали декларация с невярно или неистинско съдържание.** Фондът извършва служебна проверка на декларираните обстоятелства съобразно разпоредбите на Правилника за оценка на проектните предложения. В случай на сключен договор и установяване на деклариран невярни факти и обстоятелства, Фондът автоматично прекратява същия и предприема незабавни действия по реда на ДОПК за възстановяване на неправомерно получената държавна помощ и/или декласира кандидат бенефициер /партньор.

(3) Цялата конкурсна документация, форматът в който следва да бъде представена, както и специфичните изисквания и реквизити са изчерпателно изброени в Правилника за оценка на проектните предложения.

Оценка на проектните предложения

Чл. 37. Оценката на постъпилите проектни предложения включва:

1. Оценка за административно съответствие и допустимост.
2. Техническа оценка на проектното предложение.
3. Финансова оценка на бюджета на проекта.

Чл. 38. (1) Оценка за административно съответствие и допустимост се извършва от експерти от Дирекция „Програмни дейности“ на Фонда.

(2) Директорът на дирекция „Програмни дейности“ разпределя проектните предложения за оценка за административно съответствие и допустимост на експертите от дирекцията, определени със заповед на управителя на Фонда, чрез жребий (или друг обективен метод). Оценката за административно съответствие и допустимост се извършва от един експерт от дирекцията и един юрисконсулт.

(3) Ако подаденото проектно предложение не отговаря на изискванията за административно съответствие, оценка за допустимост не се извършва.

(4) Проектните предложения, преминали успешно оценката за административно съответствие и допустимост, подлежат на техническа оценка.

(5) След приключване на оценката на административно съответствие и допустимост, Директорът на дирекция „Програмни дейности“ изготвя Списък с проектните предложения,

преминали на етап оценка за административно съответствие и допустимост и Списък с проектни предложения, отхвърлени на етап оценка за административно съответствие.

(6) Изготвеният списък на проектни предложения, които са отстранени на етап административно съответствие и допустимост, се предава на управителя на Фонда, който го предоставя на Звеното за контрол за извършване на контрол за законосъобразност.

(7) След окончателното съставяне на списъка с успешно преминалите проектни предложения на етап оценка за административно съответствие и допустимост и списъка на отхвърлените на този етап проектни предложения, управителят на Фонда издава заповед за утвърждаването им.

(8) Заповедта се публикува на официалната интернет страница на Фонда, с което кандидат бенефициерите/партньорите се считат за уведомени. Същата може да бъде оспорвана/обжалвана по реда на АПК в 14 дневен срок от обявяването. Оспорването/обжалването не спира изпълнението на заповедта.

Чл. 39. (1) Техническата оценка на проектното предложение се извършва от трима външни независими експерти.

(2) Директорът на дирекция „Програмни дейности“ разпределя проектните предложения за техническа оценка чрез жребий (или друг обективен метод) между независимите експерти от списъка с независими експерти, утвърден от министъра на иновациите и растежа, съобразно тяхната професионална квалификация по реда на чл. 13, ал. 2 от настоящите правила.

(3) Всеки експерт работи независимо и оценява определения проект със съответната оценка по критериите за оценка, като я мотивира подробно в посоченото за това място във формуляра за оценка. Мотивите към всяка точка от формуляра за оценка съдържат информация за съответствие/несъответствие с одобрен критерий за оценка.

(4) В случай на:

1. различия в оценките на тримата независими експерта (извършващи техническата оценка) с повече от 20 на сто, се провежда среща за консенсус между тримата оценители по реда на чл. 39, ал. 5.

2. различия в оценките на независимите експерти (извършващи техническата оценка) по някои от критериите по чл. 32 или когато единият експерт е дал 0 (нула) точки по някои от подкритериите по чл. 33, ал. 1, т. 1.1., букви „а“, „б“ или „в“ или ал. 1, т. 1.2., букви „а“, „в“ или „г“, се провежда среща за консенсус между тримата оценители по реда на чл. 39, ал. 5.

3. различия в дадените препоръки от тримата независими експерта, се провежда среща за консенсус между тримата оценители по реда на чл. 39, ал. 5.

(5) При възникване на обстоятелство по ал. 4, се провежда среща за консенсус измежду тримата оценители с цел постигане на съгласие относно различията в дадените оценки/препоръки. Срещата за консенсус се осъществява чрез осигурена от Фонда електронна платформа в присъствието на един експерт от дирекция „Програмни дейности“. Въз основа на проведената среща, независимият/те експерт/и извършва/т корекция в представения формуляр за оценка, за което разпределеният експерт следи.

чл. 40. (1) Финансовата оценка на бюджетите на проектните предложения се извършва от двама експерти (финансисти) от дирекция „Програмни дейности“ на Фонда. Към финансова оценка на бюджета на проекта се пристъпва след успешно преминалата техническа оценка на проектното предложение. Оценката е успешно преминалата, когато проектното предложение отговаря на всички условия по чл. 32 и чл. 33 на настоящите правила.

(2) След уточнените препоръки за корекции, дадени от независимите експерти извършили техническа оценка на проектното предложение, се извършва корекция в подадения бюджет.

(3) В случай, че заложените разходи по всяко бюджетно перо са над допустимите прагове

съобразно чл. 25 - чл. 31 от настоящите правила, се пристъпва към редукция на същите до привеждането им в допустимост.

(4) В случай на заложен бюджетен ред, недопустим съгласно изискванията на настоящите правила, то същият следва да бъде прехвърлен в съответното перо или редуциран.

(5) След отразяване на дадените препоръки от независимите експерти, извършили техническа оценка на проектното предложение или в случай на необходимост при прехвърляне на бюджетни редове в други пера, водещи до промяна в максималните допустими дялове по пера, се пристъпва към привеждане на бюджета в допустимост, като се извършва редукция на заложените разходи в перо „Разходи за персонал“ в бюджета.

(6) След извършване на финансовата оценка на съответния бюджет в съответствие с настоящите правила, експертите от дирекция „Програмни дейности“ на Фонда изготвят:

1. формуляр за извършена финансова оценка на съответния бюджет на проект, изготвен от всеки експерт-финансист в електронен формат;

2. в случай на необходимост - коригиран бюджет на съответния проект, който се счита за окончателен.

(7) В случай на извършена корекция в бюджета, кандидатът подава съгласие за същата във Фонда по електронен път чрез Системата за управление на националните инвестиции (СУНИ)/ Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС (ИСУН), с което потвърждава по-нататъшното си участие в класирането на проекта.

(8) В случай че кандидатът не е изразил съгласие за направените корекции в бюджета по предходната алинея, проектът отпада от списъка с класираните проекти за финансиране. Неговото място се заема от следващия класиран в списъка проект.

(9) При писмено поискване от страна на кандидат, финансиращата институция е длъжна да му предостави заверено копие от оценителните листа/формуляри за извършена оценка.

Класиране на проектните предложения

Чл. 41. (1) Директорът на дирекция „Програмни дейности“ обобщава резултатите от извършената административна, техническа и финансова оценка и подготвя Протокол за класиране на проектните предложения, като прилага към него:

1. Списък на подадените проектни предложения;

2. Списък на проектните предложения отхвърлени на етап оценка за административно съответствие и допустимост;

3. Списък на проектните предложения отхвърлени на етап техническа оценка;

4. Списък на проектните предложения отхвърлени на етап финансова оценка;

5. Списък на класираните проектни предложения;

6. Бюджетната рамка за финансиране на класирани проектни предложения;

7. Списък на проектните предложения, които могат да бъдат финансирани, съобразно размера на одобрения от ИС на Фонда бюджет на Националния иновационен фонд;

8. Резервен списък на допустимите за финансиране проектни предложения;

(2) При равен общ брой точки, кандидатите се класират по критерия от чл. 33, ал. 1, т. 1 от настоящите правила – „иновативност на проекта“. В случай че кандидати по този критерий имат равен брой точки, кандидатите се класират по критерия от чл. 33, ал. 1, т. 2 от настоящите правила – „пазарна перспективност“. В случай че кандидати по този критерий имат равен брой точки, кандидатите се класират по критерия от чл. 33, ал. 1, т. 3 от настоящите правила – „въздействие“. При равен брой точки по всички критерии, кандидатите

се класират съобразно принципа „първи по ред, първи по право“ съобразно реда на подаване на проектните предложения.

(3) Директорът на дирекция „Програмни дейности“ представя на управителя на Фонда протокола за класиране на проектните предложения с приложенията към него. Управителят на Фонда предава протокола на Звеното за контрол за осъществяване на контрол за законосъобразност по реда на чл. 12, ал. 5 от настоящите правила.

(4) Звеното за контрол изготвя и представя на управителя на Фонда доклад с резултатите от извършената проверка.

(5) Ако в доклада се съдържат препоръки, управителят на Фонда връща протокола за класиране на проектните предложения до директора на дирекция „Програмни дейности“ с копие от доклада на Звеното за контрол за предприемане на коригиращи действия. Директорът на дирекция „Програмни дейности“ разглежда препоръките от доклада и при необходимост извършва корекции в протокола за класиране и съответните приложения. Директорът на дирекция „Програмни дейности“ изготвя доклад до управителя на Фонда с мотиви за предприетите действия по направените препоръки в доклада на Звеното за контрол. Към доклада на директора на дирекция „Програмни дейности“ се прилагат протокол за класиране на проектните предложения и съответните приложения към него.

(6) Управителят на Фонда внася протокола на заседание на ИС на Фонда. ИС на Фонда одобрява протокола или в случай, че констатира допуснати несъответствия при процедурата на оценка, връща същия на управителя с указания за отстраняване на несъответствията.

(7) Управителят на Фонда издава решение с резултатите от извършената оценка, като същото се оповестяват на интернет страницата на Фонда в срок до 3 работни дни, считано от деня, следващ деня на издаването му. Резултатите следва да бъдат публикувани не по-късно от 7 месеца след изтичане на срока за подаване на проектни предложения.

(8) Всички кандидати, които са подали проектни предложения се считат за уведомени за резултатите от оценката с публикуване на решението по ал.7.

чл. 42. (1) Всички класирани кандидати, чиито проектни предложения са допустими за финансиране се уведомяват за решението на управителя на Фонда по чл. 41, ал. 7, като с уведомлението следва да се посочат документите, които са необходими за сключване на договор със Фонда, както и да се изиска представянето на информация от страна на кандидата относно периодите през които ще се отчетат (ще подава технически и финансов отчет), съобразно чл. 22, ал. 2 от настоящите правила.

(2) В срок определен с уведомлението по ал. 1, но не по-дълъг от 7 работни дни от изпращане по електронен път чрез СУНИ/ИСУН на същото, кандидатът следва да представи необходимите документи за сключване на договор за финансиране на проектното му предложение, както и информацията по чл. 22, ал. 2 от настоящите правила по електронен път чрез СУНИ/ИСУН.

(3) Фондът извършва служебна проверка за двойно финансиране и за липсата на задължения от страна на кандидата и партньора към държавата за данъци и задължителни осигурителни вноски по смисъла на чл. 162, ал. 2, т. 1 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс и лихвите по тях в срок от 7 работни дни от издаване на решението за класиране на управителя на Фонда.

(4) В случай че се установи наличие на задължения по смисъла на чл. 162, ал. 2, т. 1 от ДОПК, проектното предложение на кандидата се отхвърля.

(5) В хипотезата на ал. 4, ако кандидатът/партньорът представи удостоверение от Националната агенция по приходите за размера на задълженията му и годишен отчет за приходите и разходите от последната приключена финансова година, същият ще се счита за допустим, в случай че задълженията му са до 1% от сумата на годишния оборот за последната приключена финансова година, но не повече от 50 000 лв.

(6) В случай че кандидатът не е представил изисканите с уведомлението

документи/информация или кандидатът/партньорът/рите има/т задължения към държавата за данъци и задължителни осигурително вноски по смисъла на чл. 162, ал. 2, т. 1 от ДОПК договор за финансиране на проект не се сключва. В този случай на кандидата се изпраща уведомление по електронен път чрез СУНИ/ИСУН, че не отговаря на условията за сключване на договор за финансиране.

(7) Ако проверката за двойно финансиране установи, че дейности, които са заявени за финансиране по конкурсната сесия, в която кандидатът е подал заявление за участие, са финансирани с публични средства или ресурси на ЕС или държава-членка, в това число държавни и минимални помощи, предвидените средства за финансирането им се заличават служебно от бюджета на проектното предложение. Проектно предложение, с коригиран бюджет след извършената проверка по предходното изречение, ще бъде допустимо за финансиране, само ако коригираният бюджет отговаря на изискванията за допустимост на чл. 23 и чл. 24 - чл. 31 от настоящите правила. В случай че кандидатът не е изпълнил условието за финансиране по предходното изречение, на кандидата се изпраща уведомление по електронен път чрез СУНИ/ИСУН, че не отговаря на условията за сключване на договор за финансиране.

(8) Срокът за разглеждане на получените от Фонда документи/информация за сключване на договор от всеки кандидат е 3 работни дни. На кандидат, отговарящ на условията за сключване на договор по предходните алинеи, се изпраща покана по електронен път чрез СУНИ/ИСУН за сключване на договор.

(9) Уведомление с изискване на документи/информация за сключване на договор се изпраща по електронен път чрез СУНИ/ИСУН и на кандидати от резервния списък, за които бюджетът на Националния иновационен фонд за съответната година не е достатъчен за да бъдат финансирани. В уведомлението задължително се посочва, че ако кандидатът от резервния списък отговаря на условията за сключване на договор, покана за сключване на договор ще се изпрати само ако одобрен за финансиране кандидат от основния списък не отговаря на условията за сключване на договор или откаже сключването или не се яви в определения срок за сключването на договора. Покана за сключване на договор се изпраща по електронен път чрез СУНИ/ИСУН по реда на класиране.

(10) В случай че одобрен за финансиране кандидат не отговаря на условията за сключване на договор или откаже сключването, или не се яви в определения срок за сключването на договора, управителят на Фонда, съгласно подреждането в резервния списък и стойността на финансовия ангажимент за поемането на разходи за финансиране на НИРД проекти в бюджета на Националния иновационен фонд за годината, в която е обявено класирането по конкурсната сесия, заменя отпадналия кандидат с друг кандидат, отговарящ на изискването да е получил минимум 65 % от максималния брой точки по всеки един от критериите „иновативност“, „пазарна перспективност“ и „въздействие“.

(11) Проектни предложения, получили минимум 65 % от максималния брой точки по всеки един от критериите „иновативност“, „пазарна перспективност“ и „въздействие“, е допустимо да се финансират и в рамките на следващата календарна година, ако бюджетът на Националния иновационен фонд за съответната година позволява поемането на финансов ангажимент за финансиране на НИРД проекти от сесията, чието класиране е обявено предходната година, както и след решение на ИС на Фонда.

Оценка и подреждане на проектите по инициатива Еврика/Съвместна програма „Евростарс-3“

Чл. 43. (1) Оценката на проектни предложения в рамката на инициатива Еврика се извършва от Независим експерт, който подпомага Фонда, като разглежда и оценява постъпилите проектни предложения, в които участват български организации, съобразно разработена методология от Секретариата на Еврика - PAM - Project Assessment Methodology.

(2) Оценката на проектите по програма "Евростарс-3" за административното съответствие и допустимост, както и техническата и финансова оценка се извършва от Секретариата на Еврика, подпомаган от дирекция „Програмни дейности“ на Фонда.

Чл. 44. Проектите в рамките на инициативата Еврика и Съвместна програма "Евростарс-3" се финансират при спазване на всички относими правила на Регламент 651/2014 и съответното прилагане на всички относими разпоредби за финансиране на научноизследователски и развойни проекти в рамките на конкурсната сесия по Националния иновационен фонд.

IX. КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ

Чл. 45. (1) Всички ангажирани със създаването, управлението и функционирането на Националния иновационен фонд лица, както и техните съпруг/а, възходящи и низходящи по права линия и роднини по сребрена линия до втора степен включително, нямат право да кандидатстват за финансиране от Фонда.

(2) Независими експерти, които са част от персонала по проект, кандидатстващ в дадена конкурсна сесия, не могат да извършват оценка или мониторинг на който и да е проект в същата конкурсна сесия.

(3) Независим експерт по предходната алинея, който е участвал в оценката на проектно предложение и/или мониторинга на проект/и, финансиран/и от Националния иновационен фонд, няма право да използва идеи и информация от този/тези проект/и.

(4) След запознаването със списъка на кандидатите (вкл. партньорите) и проектите, участващи в конкурсна сесия на Националния иновационен фонд, всеки член на Звеното за контрол подписва декларация, че не е свързано лице по смисъла на Търговския закон с търговец, участващ като кандидат и/или партньор/ в конкурсната сесия или с лица от неговите управителни/контролни органи.

(5) В случай че член на Звеното за контрол е свързано лице по смисъла на Търговския закон с участващо лице в конкурса като кандидат и/или партньор по проектно предложение или с лице от неговите управителни/контролни органи, след подаването от него на декларация в този смисъл, членът на Звеното за контрол се отстранява от проверката по конкурсната сесия, като се пристъпва към определената резерва, която да го замести.

(6) За лицата, изпълняващи дейности по управлението и контрол на Националния иновационен фонд, които заемат публични длъжности, се прилагат изискванията на Закона за противодействие на корупцията.

(7) Във всеки момент от оценяването при настъпване на промяна в декларираните по-горе обстоятелства, независим експерт/член на Звеното за контрол следва да подаде декларация с новите обстоятелства и да се оттегли от оценката на проектни предложения в конкретната конкурсната сесия.

(8) Правилата за конфликт на интереси се прилагат съответно и при провеждането на мониторинга на проектите, като независим експерт, участвал в техническа оценка на проект, не може да участва в мониторинга по същия проект, освен в случай на доказана изчерпаемост.

X. КОНФИДЕНЦИАЛНОСТ

Чл. 46. (1) Всички обстоятелства и данни свързани с кандидатите, конкурсната документация представляват служебна информация. Членовете на Изпълнителния съвет на Националния иновационен фонд, експертите от дирекция „Програмни дейности“ на Фонда, привлечените външни независими експерти, членовете на Звеното за контрол и наблюдателите от Министерството на иновациите и растежа са длъжни да не разпространяват служебната информация, станала им известна при или по повод на работата на Националния иновационен

фонд.

(2) Проектните предложения, които се оценяват, се предоставят на служителите на Фонда, ангажирани с оценката и на външните независими експерти, членовете на Звеното за контрол и на наблюдателите в електронен формат. Всички осигуряват конфиденциалността на проверяваните от тях проектни предложения чрез подписване на декларация.

(3) Членовете на Изпълнителния съвет на Националния иновационен фонд, експертите от дирекция „Програмни дейности“ на Фонда, привлечените външни независими експерти, членовете на Звеното за контрол и наблюдателите подписват декларация, че са запознати с настоящите Актуализирани ПУСНИФ. Декларациите се депозират във Фонда и са част от документацията и архива на Националния иновационен фонд. Контролът по изпълнението на настоящата разпоредба се осъществява от управителя на Фонда.

(4) Разпоредбата на алинея първа не се отнася за резултатите от конкурсната сесия относно класираните кандидати и наименованието на техните проекти, размера на договорената и изплатената БФП, които са публични и се обявяват на интернет страницата на Националния иновационен фонд.

XI. РЕД ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА СХЕМАТА В РАМКИТЕ НА КОНКУРСНА СЕСИЯ НА НАЦИОНАЛНИЯ ИНОВАЦИОНЕН ФОНД

Чл. 47. (1) Редът за реализация на финансовата схема е:

1. Публикуване на проект на конкурсна документация за обществено обсъждане в случай на взето такова решение от ИС на Националния иновационен фонд;
2. Одобряване на конкурсната документация;
3. Обявяване на конкурс за финансиране на проекти по смисъла на настоящите Актуализирани ПУСНИФ чрез публикуване на Обявление за откриване на конкурсна сесия в два национални ежедневника и на интернет страницата на Фонда. В обявлението се посочват допустимите за финансиране области и максималният размер на финансиране за всяка една област (ако такъв е определен) и срокът за подаване на проектни предложения;
4. Провеждане на национална информационна кампания;
5. Приемане на заявления за участие в конкурсната сесия на Националния иновационен фонд по електронен път чрез СУНИ/ИСУН;
6. Проверка за административно съответствие и допустимост от страна на експерти от дирекция „Програмни дейности“ на представената конкурсна документация и допускане или недопускане на кандидатите за участие в техническата оценка на проектните предложения.
7. Извършване на проверка за законосъобразност на извършената оценка на отхвърлените проектни предложения на етап оценка за административно съответствие и допустимост от Звеното за контрол.
8. Публикуване на Списък с проектни предложения, отхвърлени на етап оценка за административно съответствие и допустимост, с посочване на мотивите за това и списък на успешно преминалите този етап на оценка, одобрени със заповед на управителя на Фонда.
9. Извършване на техническа оценка от външни независими експерти и допускане или недопускане на кандидатите за участие във финансова оценка на бюджета на проектните предложения.
10. Извършване на финансова оценка на бюджета на проектните предложения от експерти от дирекция „Програмни дейности“.
11. Представяне на протокол от директора на дирекция „Програмни дейности“ до управителя на Фонда, съдържащ извършеното класиране на проектните предложения.
12. Извършване на проверка за законосъобразност от Звеното за контрол.
13. Представяне на Протокола по чл. 41 от настоящите правила от управителя на Фонда за одобрение от ИС на Националния иновационен фонд.

14. Утвърждаване с решение на управителя на Фонда на одобрения от ИС на Националния иновационен фонд Протокол по чл. 41 с класираните и отхвърлени проекти в конкурсната сесия и определяне в зависимост от възможностите на бюджета на Фонда проектите, които ще бъдат финансирани.

15. Писмено уведомяване по електронен път чрез СУНИ/ИСУН на класираните кандидати.

16. Подписване на договорите с класираните кандидати за предоставяне на БФП.

17. Определяне от директора на дирекция „Програмни дейности“ на Фонда на независими експерти за целите на мониторинг и отчитане изпълнението на сключените договори с бенефициерите и утвърждаването им със заповед на управителя на Фонда.

18. Мониторинг и финансов контрол на изпълнението на проектите, които се финансират от Националния иновационен фонд по конкурсната сесия.

19. Подписване на предавателно-приемателен протокол за приемане на крайния резултат и приключване на договорните отношения между бенефициера и Фонда.

20. Изготвяне на текущи доклади и на годишен доклад за оценка дейността на Националния иновационен фонд.

(2) Редът за извършване на проверка за административно съответствие и допустимост и техническа оценка е посочен в Правилник за оценка на проектни предложения по схемата.

(3) Редът за извършване на технически и финансов мониторинг е посочен в Процедура за административно и финансово отчитане на проекти.

ХІІ. ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА СКЛЮЧВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДОГОВОРА МЕЖДУ ФОНДА (ФИНАНСИРАЩАТА ИНСТИТУЦИЯ) И БЕНЕФИЦИЕРА (КАНДИДАТ С КЛАСИРАН ПРОЕКТ) ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНАТА ФИНАНСОВА ПОМОЩ ПО СХЕМАТА ПРИ ОБЯВЕНА КОНКУРСНА СЕСИЯ ПО НАЦИОНАЛНИЯ ИНОВАЦИОНЕН ФОНД.

Договор за финансиране на проект по Националния иновационен фонд

Чл. 48. (1) С кандидат, чийто проект е класиран и е разрешено отпускането на БФП, се сключва договор за финансиране на проекта. С подписването на договора класираният кандидат придобива качеството на бенефициер по смисъла на този раздел.

(2) За целите на общностното законодателство в областта на държавните помощи, държавната помощ се счита за получена от бенефициера от датата на влизане в сила на договора за финансиране на проекта от страна на Фонда.

(3) Когато в проект участват няколко партньора, договорът за финансиране се сключва с координатора на проекта, който се счита за бенефициер по смисъла на този раздел. Координаторът е длъжен да разпределя получаваната БФП с партньорите по проекта, съгласно сключеното между тях споразумение.

(4) В БФП, която се превежда на бенефициера/координатора/ се включват и средствата, които координаторът следва да преведе на партньорите по изпълнението на проекта.

(5) Договорът за финансиране по ал. 1 между Фонда, като финансираща институция и бенефициера е по утвърден образец и регламентира условията и реда, при които Фонда предоставя БФП на бенефициера.

(6) Правото за получаване на БФП не може да бъде прехвърляно и преотстъпвано на друго лице.

(7) За начало на проекта се счита датата на подписване на договора за финансиране по ал. 1, освен ако в договора не е уредено друго. Договорът се сключва със срок до приключване на проекта, но за не-повече от 18 месеца.

(8) Приключване на договора е налице, когато Фондът е приел крайния резултат на проекта, подписан е от Фонда и бенефициера протокол за приключване на договорните отношения за приемане на този резултат и е извършено последното плащане по БФП.

(9) С договора за финансиране изрично се договарят:

9.1. общият размер на разходите и БФП по проекта;

9.2. продължителността на целия проект и на всеки отчетен период.

(10) Изменения в договора могат да се извършват съобразно ПАФОП и при спазване разпоредбите на Закона за държавните помощи.

(11) Приложенията, неразделна част към договора за финансиране по Националния иновационен фонд са Форма на научноизследователски и развоен проект и Бюджет на научноизследователски и развоен проект.

(12) Съдържанието на договора се съобразява с разпоредбите на ЗДП.

чл. 49. (1) Безвъзмездната финансова помощ се предоставя на бенефициера/координатора чрез авансов банков превод от бюджетна сметка на Фонда, платим по открита от бенефициера/координатора/ особена (специална) банкова сметка и след издаване на банкова гаранция (по образец на Фонда) в полза на финансиращата институция.

(2) След приключване на отчетния период, неговото отчитане, частично/пълно одобрение от страна на Фонда, управителят на Фонда издава изричен документ, с който указва на банката размерът, който може да усвои бенефициерът. Същата продължава своето действие между същите страни и същите условия, при които е издадена, като стойността на банковата гаранция се намалява частично с освободения размер.

(3) В случай на издаване на анекс към първоначално издадената банкова гаранция за оставащата сума (ако такава е практиката на обслужващата банка), бенефициерът/координаторът е длъжен, незабавно след издаването му, да го предостави на финансиращата институция.

Чл. 50. (1) Образецът на типов договор за финансиране на проект по Националния иновационен фонд, както и образец на споразумение за финансиране на проект по инициатива Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3", заедно с приложенията, неразделна част към него, се публикува на интернет страниците на Фонда.

(2) В случаите на проекти по инициативата Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3" споразумение се подписва с всеки един участник от българска страна в консорциума за изпълнение на проекта.

Изисквания при изпълнението на проектите

Чл. 51. (1) Цялата документация и комуникация, свързана с изпълнението на договора по проекта до неговото приключване и до приключване на всички отношения между страните, се извършва само по електронен път чрез СУНИ/ИСУН. Документи, подадени по ред, различен от посочения, не се разглеждат.

(2) Всеки бенефициер (координатор или партньор/и) е длъжен да информира писмено Фонда за всяка промяна на обстоятелствата, подлежащи на вписване в Търговския регистър, в срок от 5 работни дни от влизане в сила на промяната по електронен път чрез СУНИ/ИСУН.

(3) Всички бенефициери (координатори), участвали в изпълнението на проект, са длъжни да съхраняват в течение на десет години след завършване на проекта отчетната документация по него.

(4) По време на изпълнение на проект по сключен договор за финансиране по Националния иновационен фонд, както и 5 години след приключването му, бенефициерът/партньорът е длъжен да посочва по подходящ начин навсякъде, където цитира разработения по схемата продукт/технология/услуга, че същият е финансиран със средства предоставени от Националния иновационен фонд.

(5) Бенефициерът е длъжен в 3 годишен срок от приключване на изпълнението на проекта, при поискване от страна на финансиращата институция да предоставя информация относно постигнатите резултати, както и такава, касаеща комерсализацията на разработения по схемата продукт/технология/услуга с цел публикуването ѝ.

Изплащане на БФП

Чл. 52. (1) БФП по проект се предоставя на части за всеки приключил и одобрен от Фонда отчетен период на проекта.

(2) БФП за последния отчетен период на проект се предоставя от Фонда, след като е одобрен заключителният отчетен технически доклад на бенефициера/координатора/ за крайния резултат на проекта.

(3) Надбавката за МСП и надбавката за ефективно сътрудничество, в случаите когато са договорени, се отчитат и изплащат с БФП за последния отчетен период от изпълнението на проекта.

1. Ако в бюджета на проекта е предвидена надбавка за микро/малко или средно предприятие за бенефициера/координатора/партньора-предприятие, същата се изплаща само ако бенефициерът/координаторът/партньорът-предприятие имат статут на микро/малко или средно предприятие към датата на приключване на последния отчетен период на проекта.

1.1 Статусът на предприятието се определя след проверка на представената от бенефициера/координатора/партньора-предприятие декларация за обстоятелствата по чл. 3 и чл. 4 от ЗМСП и справка за обобщени параметри на предприятието в случай на свързаност и/или партньорство.

1.2 Декларацията се подава за предходната година към деня на изтичане на последния отчетен период от проекта.

1.3 В случай че, предприятието е променило статута си от микро/малко на средно, се изплаща надбавка за средно предприятие.

1.4 В случай че, предприятието е променило статута си от средно на микро/малко, изплаща се надбавка за средно предприятие.

1.5 В случай че, предприятието е променило статута си от средно/ микро/малко на голямо, не се изплаща надбавката за средно/ микро/малко предприятие.

2. Когато участниците в проекта (координатор и партньор/и), отговорят на условията за ефективно сътрудничество, те могат да планират надбавка за ефективно сътрудничество в бюджетите на проекта.

2.1 В случай че, в бюджета на проекта е предвидена надбавка за ефективно сътрудничество между предприятия-партньори по изпълнението на проекта, предприятията (включително големите предприятия), за които е начислена надбавка за ефективно сътрудничество не следва да поддържат помежду си отношения на свързани предприятия или предприятия-партньори по смисъла на Регламент 651/2014 г., изменен с Регламент (ЕС) № 2023/1315 от 23 юни 2023 г.

2.2 Големите предприятия представят ежегодно за предходната година: Книга за акционерите - приложимо за акционерните дружества с поименни акции; Книга за акционерите и устав - приложимо за командитните дружества с акции; Справка за разпределение капитала на дружеството - приложимо за акционерните дружества; Устав - приложимо за кооперациите; Дружествен договор - приложимо за дружествата с ограничена отговорност, едноличните дружества с ограничена отговорност (учредителен акт), събирателните дружества и командитните дружества.

2.3 При приключване на проекта големите предприятия представят документите по предходната точка за предходната година към деня на изтичане на последния отчетен период от проекта. При приключване на проекта сътрудниещите си малки и средни предприятия представят декларация за обстоятелствата по чл. 3 и чл. 4 от ЗМСП за предходната година към

деня на изтичане на последния отчетен период от проекта.

2.4 За всяка от годините, за които е подадена декларацията/подадени документите от големите предприятия, сътрудническите си предприятия не следва да поддържат помежду си отношения на свързани предприятия или предприятия-партньори по смисъла на Регламент 651/2014 г.

2.5 В случай че, сътрудническите си предприятия поддържат отношения на свързани предприятия или предприятия-партньори по смисъла на Регламент 651/2014 г., изменен с Регламент (ЕС) № 2023/1315 от 23 юни 2023 г. предвидената в бюджета на проекта надбавка за ефективно сътрудничеството между тях не се изплаща.

2.6 В случай че, сътрудническите си предприятия, които поддържат отношения на свързани предприятия или предприятия-партньори по смисъла на Регламент 651/2014 г., изменен с Регламент (ЕС) № 2023/1315 от 23 юни 2023 г. си сътрудничат и с друго предприятие, независимо от тях и/или с организация за научни изследвания и разпространение на знания, то предвидената в бюджета на проекта надбавка за ефективно сътрудничеството се изплаща.

(4) Фондът извършва проверка дали сътрудническите предприятия поддържат отношения помежду си отношения на свързани предприятия или предприятия-партньори по смисъла на Регламент 651/2014 г., изменен с Регламент (ЕС) № 2023/1315 от 23 юни 2023 г.

Чл. 53. (1) В случай на пълно одобрение на отчетния доклад (технически и финансов отчет) на бенефициера за съответния отчетен период, бенефициерът има право да получи одобрения размер на БФП.

(2) След приключване на отчетния период и извършване на технически и финансов мониторинг плащането към бенефициера се извършва чрез издаване от управителя на Фонда на изричен документ, с който се указва на банката, в която е откритата особената (специалната) сметка, размера на БФП, която бенефициерът може да усвои. За последния отчетен период в изричен документ се посочва размера на одобрената БФП, която бенефициерът може да усвои и размера на неусвоената БФП, който банката следва да върне във Фонда.

(3) Когато договорът се изпълнява от координатор и партньор/и, одобрената БФП се изплаща по банкова сметка на координатора. Координаторът, съгласно подписаното споразумение между него и партньорите, превежда по посочената банкова сметка одобрената БФП на всеки партньорите.

(4) Лихвата, натрупана в особената (специална) банкова сметка на бенефициера /координатора/, не е част от БФП и подлежи на връщане на Фонда като финансираща институция.

Възстановяване на недължимо платена и надплатена БФП и лихви

Чл. 54. (1) Фондът е длъжен да предприеме незабавни действия за събиране на недължимо изплатените и надплатената БФП и лихви, както и на неправомерно получените средства, както и на глобите и другите парични санкции, предвидени в националното законодателство и правото на Европейския съюз.

(2) В 10 дневен срок от установяване на недължимо платените и надплатени суми, както и на неправомерно получените БФП, Фондът изпраща по електронен път чрез СУНИ/ИИСУН покана до бенефициера за доброволно изпълнение на задължението.

(3) В поканата за доброволно изпълнение Фондът уведомява бенефициера за размера на дължимите суми, данни за банковата сметка, по която следва да бъдат възстановени, както и за реда, по който Фондът да бъде уведомен за доброволно възстановените суми, както и за действията по принудително изпълнение, които ще бъдат предприети, ако не последва доброволно възстановяване.

(4) Лихвата по недължимо платената и надплатената суми, получена като БФП, се начислява от деня на получаване от бенефициера на сумата изплатена от Фонда за

възстановяване на недължимо изплатената и надплатената БФП по електронен път чрез СУНИ/ИСУН.

XIII. ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ В РАМКИТЕ НА ИНИЦИАТИВА ЕВРИКА/СЪВМЕСТНА ПРОГРАМА „ЕВРОСТАРС-3”

Чл. 55. (1) Инициатива „Еврика” е трансевропейска мрежа за пазарно-ориентирана изследователска и развойна дейност в областта на промишлеността. Тя подпомага конкурентоспособността на европейските фирми чрез развиването на международно сътрудничество, което води до създаването на контакти и изграждането на мрежи за иновации. Целта ѝ е да постигне пазарна реализация на резултатите от висококачествената научноизследователска и развойна дейност и да използва мултиплициращия ефект от съвместната работа.

(2) Програма "Евростарс-3" е съвместна инициатива на Еврика и Европейската комисия. Целта ѝ е да осигури финансиране за пазарно ориентирани научни изследвания и експериментално развитие с активното участие на малки и средни предприятия, осъществяващи научно-развойна дейност. Програмата "Евростарс-3" предоставя възможност за съвместно национално и европейско финансиране на международни научноизследователски проекти.

(3) Допустими кандидати по инициатива Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3" са предприятия - юридически лица, търговци, регистрирани в България по смисъла на Търговския закон или еквивалентни лица по смисъла на законодателството на държава-членка на Европейския съюз, както и организации за научни изследвания и разпространение на знания.

(4) Изискването е в проект по инициатива Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3" да участват най-малко две юридически лица от различни страни членки или най-малко едно юридическо лице от страна членка и едно юридическо лице от асоциирана страна членка, като водещ партньор е „малко или средно предприятие, работещо в сферата на научноизследователската и развойна дейност". Водещият партньор трябва да е от страна-членка на инициативата Еврика.

(5) Водещото МСП трябва да е работещо в сферата на научноизследователската и развойната дейност (НИРД).

(6) Допустими дейности: във всяка една област на науката и техниката (само за граждански цели).

Чл. 56. (1) Оценката и класирането на проектите по Съвместна програма "Евростарс-3" се извършва централизирано от технически експерти и Независима експертна комисия към Секретариата на Еврика най-малко два пъти годишно в рамките на обявена конкурсна сесия по Съвместна програма "Евростарс-3". Списъкът на класираните проекти се одобрява от „Групата на високо равнище" на инициативата Еврика и се предоставя на Фонда, в качеството му на Национална финансираща институция по инициатива Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3" .

(2) С български участник в консорциум за изпълнение на проект по инициатива Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3", одобрен от „Групата на високо равнище" на инициативата Еврика, за който е предвидена БФП, се сключва споразумение за финансиране. За целите на настоящите разпоредби участникът се нарича „бенефициер".

(3) Споразумението се сключва след успешно преминаване на етап проверка за административно съответствие и допустимост на кандидата и на етап финансова оценка, извършени от експерти от дирекция „Програмни дейности" на Фонда и съобразно Актуализираните ПУСНИФ. Техническа оценка на проектното предложение се извършва от Секретариата на Еврика.

(4) Споразумение за финансиране се сключва въз основа на предвиденото разпределение на

дейностите и разходите по отношение на българския участник в консорциум за изпълнение на одобрен от „Групата на високо равнище проект по инициатива Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3" и съгласно условията за допустимост на проектните дейности и разходи по Актуализираните ПУСНИФ.

(5) Споразумението за финансиране по ал. 2 между Фонда като Финансираща институция и Бенефициера регламентира условията и реда, при които Националният иновационен фонд предоставя БФП на Бенефициера. Правото за получаване на БФП не може да бъде прехвърляно на друго лице.

(6) Продължителността на проектите по инициатива Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3" е до 36 месеца. До две години от успешното приключване на проекта, полученият краен резултат, продукт или услуга трябва да бъде защитен като индустриална собственост, внедрен на практика /в производство/реализиран на пазара.

(7) Срокът за изпълнение на проекта не може да бъде по-дълъг от срока за изпълнение на одобрения от Групата на високо равнище проект по инициатива Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3".

(8) Отчитането и изпълнението на Споразумението за финансиране между Фонда и участник в одобрен проект по инициатива Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3" се изпълнява съгласно Актуализираните ПУСНИФ и Процедурата за административно и финансово отчитане на проекти по Националният иновационен фонд.

(9) Приключване на споразумението е налице, когато Фондът е приел крайния резултат на проекта и е подписан от Фонда и бенефициера окончателен приемателно-предавателен протокол за приемане на този резултат. Последно плащане на БФП се извършва след получаване на финалния отчет за цялостното изпълнение на одобрения от Групата на високо равнище проект по инициатива Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3" и след неговото одобрение от Секретариата на Еврика.

Чл. 57. (1) Съгласно Решение на Министерски съвет (РМС) № 658/23.07.2009 г., РМС № 306/14.05.2010 г. и РМС № 979/16.12.2015 г. разходите за финансирането на българските организации, участващи в проекти на Съвместна програма "Евростарс-3"/инициативата Еврика, са за сметка на бюджета на Националният иновационен фонд и съгласно Актуализираните ПУСНИФ. Общият размер на средствата, предвидени за финансиране на проекти по Съвместна програма „Евростарс-3“ в годишния бюджет на схемата е в размер на не по-малко от левовата равностойност на 500 000 евро. Максималният размер на БФП за един български участник в реализирането на проект в рамките на инициативата Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3" е в размер на левовата равностойност до 100 000 евро. Финансирането на проекти по инициатива Еврика/Съвместна програма "Евростарс-3" се извършва в рамките на схемата „Подпомагане на научноизследователската и развойна дейност на предприятията и организациите за научни изследвания и разпространение на знания. В случай на одобрени повече български участници от възможните за финансиране от Фонда, се извършва класиране, съобразно класирането на „Групата на високо равнище“ в низходящ ред до достигане на общия размер на годишния бюджет на схемата от левовата равностойност на 500 000 евро.

(2) Образци на типови договори за финансиране на проекти по инициатива Еврика и Съвместна програма "Евростарс-3", заедно с приложенията, неразделна част към тях, се публикуват на интернет страницата на Фонда.

(3) Всякакви последващи изменения на общностното законодателство, които пряко засягат националното, ще доведат до реципрочни и адекватни на тях изменения и на настоящите правила.

(4) Оценката на проектни предложения, постъпили в рамките на инициатива Еврика, Съвместна програма „Евростарс-3“, както и изпълнението и мониторинга на сключените споразумения, се прилагат „Правила за провеждане на преговори и сключване на споразумения за финансиране на проектни предложения по Съвместна програма „Евростарс-

РАЗДЕЛ III ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

XIV. АДМИНИСТРИРАНЕ НА НЕРЕДНОСТИ ПО НАЦИОНАЛНИЯ ИНОВАЦИОНЕН ФОНД

Чл. 58. (1) Управителят на Фонда утвърждава Процедура за администриране и докладване на нередности при усвояване на средствата на Националния иновационен фонд.

(2) Редът за докладване и установяване на нередностите по Националния иновационен фонд, както и всички последици от установени нередности, се уреждат в Процедурата за администриране и докладване на нередности при усвояване на средствата на Националния иновационен фонд.

(3) Със заповед управителят на Фонда определя лице по нередностите. Лицето подава декларация, с която декларира, че е запознато с определението за нередности, разписано в чл. 1, параграф 2 от Регламент 2988/95 на Съвета относно защитата на финансовите интереси на Европейските общности, обнародван в Официалния вестник на ЕС (ОВ L 312/23.12.1995 г.).

XV. ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§1. Термини и определения

1. **„Организация за научни изследвания и разпространение на знания“** означава субект (например университети или научноизследователски институти, агенции за технологичен трансфер, иновационни посредници, ориентирани към изследователска дейност физически или виртуални организации за сътрудничество), независимо от неговия правен статут (дали е учреден съгласно публичното или частното право) или начин на финансиране, чиято основна цел е да извършва независими фундаментални научни изследвания, индустриални научни изследвания или експериментално развитие или да разпространява в широк мащаб резултатите от тези дейности посредством преподаване, публикации или трансфер на знания. Когато такъв субект упражнява също така стопански дейности, финансирането, разходите и приходите от тези стопански дейности трябва да се отчитат отделно. Предприятия, които са в състояние да упражняват ключово влияние върху такъв субект, в качеството си например на акционери или членове, може да не се ползват с правото на преференциален достъп до постигнатите от него резултати;
2. **„Предприятие“** - съгласно чл. 1 от Приложение I от Регламент (ЕС) № 651/2014 г., изменен с Регламент (ЕС) № 2023/1315 на Комисията, предприятие е всеки субект, упражняващ стопанска дейност, независимо от правната му форма. Това включва по-специално самонаетите лица и семейните предприятия, упражняващи занаятчийска или друга дейност, а също сдружения или асоциации, упражняващи редовно стопанска дейност.
3. **„Финансираща институция“** е институцията, която предоставя на бенефициерите държавната помощ по реда на Закона за държавните помощи и настоящите правила и се разбира Националния иновационен фонд, Фонда.
4. **„Стопански дейности“** означава дейности, свързани с предлагане на стоки и услуги на даден пазар.
5. **„Малки и средни предприятия“** или „МСП“ означава предприятия, които изпълняват критериите, определени в Приложение I от Регламент (ЕС) № 651/2014 г., изменен с Регламент (ЕС) № 2023/1315 на Комисията.
6. **„Големи предприятия“** - означава предприятия, които не изпълняват критериите,

определени в приложение I от Регламент (ЕС) № 651/2014 г., изменен с Регламент (ЕС) № 2023/1315 на Комисията.

7. **„Свързани предприятия“** - означава предприятия, които изпълняват критериите за свързаност, определени в чл. 3, параграф 3 от Приложение I от Регламент (ЕС) № 651/2014, изменен с Регламент (ЕС) № 2023/1315 на Комисията.

8. **„Иновация“** е нов продукт/услуга или технология или значително подобрен продукт, услуга или технология, които са на основата на ново знание или на известно знание приложено в нова област и биха създали пазарни предимства и повишили конкурентоспособността на предприятията;

9. **„Индустриални научни изследвания“** означава планирани научни изследвания или проучвания от изключително значение, предназначени за придобиването на нови знания и умения за разработване на нови продукти, процеси или услуги или за постигане на съществени подобрения на съществуващи продукти, процеси или услуги. Те включват създаването на компоненти от сложни системи и могат да включват конструирането на прототипи в лабораторна среда или в среда със симулирани интерфейси на съществуващи системи, както и създаването на пилотни линии, когато това е необходимо за индустриалните научни изследвания, по-специално за валидиране на технологии с широко приложение.

10. **„Експериментално развитие“** означава придобиване, съчетаване, оформяне и използване на съществуващи научни, технологични, търговски и други важни знания и умения с цел разработване на нови или усъвършенствани продукти, процеси или услуги. То може да включва също например дейности, които имат за цел концептуалното определение, планирането и документирането на нови продукти, процеси или услуги.

Експерименталното развитие може да включва разработване на прототипи, демонстрация, разработване на пилотни проекти, изпитване и валидиране на нови или усъвършенствани продукти, процеси и услуги в среда, която е представителна за оперативните условия в реалния живот, когато главната цел е по-нататъшното техническо подобряване на продукти, процеси или услуги, които не са в окончателния си вид. Това може да включва разработване на търговски използвани прототипи или пилотни проекти, които са необходими за крайния търговски продукт и чието производство е твърде скъпо, за да бъдат използвани само за демонстрации и валидиране.

Експерименталното развитие не включва рутинни и периодични изменения, въвеждани в съществуващи продукти, производствени линии, производствени процеси, услуги или други операции в процес на изпълнение, дори ако тези изменения могат да представляват подобрения.

11. **„Технологични нива на готовност“** е дефиниция, възприета от Европейската комисия по програма Хоризонт 2020. Измерването на технологична готовност има 9 нива, разпределени в последователност от TRL 1 до TRL 9:

а) TRL 1 - Наблюдение на основни принципи (най-ниско ниво на готовност на технологиите. Научните изследвания започват да се превръщат в приложни изследвания и разработки (НИРД). Примерите могат да включват книжни/писмени проучвания на основните свойства на технологията.)

б) TRL 2 - Формулиране на концепцията на технологията (веднъж спазени основните физически принципи, тогава на следващото ниво на съзряване могат да бъдат изобретени или идентифицирани практически приложения на тези свойства/ характеристики. На това ниво заявлението все още е спекулативно - няма експериментално доказателство или подробен анализ в подкрепа на предположението. Примерите са ограничени до аналитични изследвания.);

в) TRL 3 - Изследване и експериментално доказване на концепция (на тази стъпка в процеса на съзряване се инициират активни изследвания и разработки (НИРД). Това трябва

да включва както аналитични проучвания за поставяне на технологията в подходящ контекст, така и лабораторно базирани изследвания, за да се потвърди физически дали аналитичните прогнози са правилни. Тези проучвания и експерименти трябва да представляват валидиране на концепцията на приложенията/ концепциите, формулирани на нивото на технологична готовност);

г) TRL 4 - Лабораторно потвърдена концепция (на това ниво се извършват проектирането, разработката и лабораторните изпитвания на технологичните компоненти. След успешна работа с доказване на концепцията, основните технологични елементи трябва да бъдат интегрирани, за да се установи, че отделните части ще работят заедно. Валидирането трябва да бъде разработено, за да подкрепи концепцията, формулирана по-рано, а също така трябва да бъде съобразена с изискванията на потенциалните системни приложения. Това е валидиране на "ниска точност" в сравнение с евентуалната/крайната система.);

д) TRL 5 - Технология, валидирана в релевантна среда (Основните технологични компоненти са интегрирани с разумно реалистични поддържащи елементи, за да могат да бъдат тествани в симулирана среда. Примерите включват „високо прецизна“ лабораторна интеграция на компонентите key enabling technologies - ключовите технологии за устойчиво развитие, наричани още технологии с ключова перспектива представляват група технологии, които предоставят качествено нови възможности за икономическо и социално развитие и за технологична и икономическа ефективност от ново поколение на базата на новите технологични перспективи от научното изследване и реализация на такива технологии. Ключовите технологии за развитие включват, но без да се ограничават до: фотоника, нанотехнологии, нанокомпютри, биоразградими материали, технологии за рециклиране на вредни емисии от атмосферата, синтез на горива на база рециклиране на CO₂ с възобновяема енергия, приложна квантова механика, и др.);

е) TRL 6 - Технология, демонстрирана в релевантна среда (представителен модел или прототипна система, която е много по-голяма от тази на ниво на технологична готовност 5, се тества в подходяща среда. Представлява съществена стъпка напред в демонстрираната готовност на технологията. Примерите включват тестване на прототип в лабораторна среда с висока точност или в симулирана работна среда);

ж) TRL 7 - Прототип, демонстриран в операционна среда (ниво на технологична готовност 7 е значителна стъпка над ниво на технологична готовност 6, която изисква действителна демонстрация на прототип на системата в реална релевантна среда. Прототипът трябва да бъде близо до или в мащаба на планираната операционна/работна система, а демонстрацията трябва да се проведе в реална среда. Целта на този етап е премахване на инженерния и производствения риск.);

з) TRL 8 - Завършена и сертифицирана система (доказано е, че технологията работи в окончателния си вид при очакваните условия. Примерите включват тест за разработка и оценка на системата в нейната предвидена система, за да се определи дали тя отговаря на проектните спецификации. Почти във всички случаи това ниво е край на истинското развитие на системата.);

и) TRL 9 - Изпробвана система в операционна среда (реално приложение на технологията в нейния окончателен вид и при целеви условия, като тези, които се срещат при оперативни/в работна среда изпитвания и оценки. В този момент технологията е готова за търговско внедряване).

12. **„Интензитет на помощ“** означава брутният размер на БФП, изразен като процент от допустимите разходи, преди приспадането на данъци или други такси.

13. **„Сделка между несвързани лица“** означава, че условията на сделката между договарящите се страни не се различават от условията, които биха били договорени между независими предприятия, и не съдържат елемент на колизия. Всяка сделка, която е резултат от открита, прозрачна и недискриминационна процедура, се разглежда като съответстваща на

принципа на сделката между несвързани лица.

14. **„Ефективно сътрудничество“** означава сътрудничество между най-малко две независими страни за обмен на знания или технологии или за постигане на обща цел, основана на разделението на труда, при което страните определят заедно обхвата на съвместния проект, допринасят за осъществяването му и споделят рисковете и резултатите от него. Извършването на научни изследвания, възложени по силата на договор, и предоставянето на изследователски услуги не се считат за форми на сътрудничество.

15. **„Предприятие в затруднено положение“** означава предприятие, по отношение на което е изпълнено поне едно от следните обстоятелства:

а) в случай на дружество с ограничена отговорност (което не е МСП, което съществува по-малко от три години или, за целите на допустимостта за помощите за рисково финансиране, МСП, което е извършило своята първа търговска продажба преди най-много 7 години и което отговаря на условията за инвестиции за рисково финансиране въз основа на извършен от избрания финансов посредник финансов и правен анализ), когато неговият записан акционерен капитал е намалял с повече от половината поради натрупани загуби. Такъв е случаят, когато приспадането на натрупаните загуби от резервите (и всички други елементи, които по принцип се считат за част от собствения капитал на дружеството) води до отрицателен кумулативен резултат, който надхвърля половината от записания акционерен капитал. За целите на настоящата разпоредба под понятието „дружество с ограничена отговорност“ се разбира по-специално видовете дружества, посочени в приложение I към Директива 2013/34/ЕС (1), а понятието „акционерен капитал“ включва, когато е уместно, премии от акции.

б) в случай на дружество, при което поне някои съдружници носят неограничена отговорност за задълженията на дружеството (което не е МСП, което съществува по-малко от три години или, за целите на допустимостта за помощите за рисково финансиране, МСП, което е извършило своята първа търговска продажба преди най-много 7 години и което отговаря на условията за инвестиции за рисково финансиране въз основа на извършен от избрания финансов посредник финансов и правен анализ), когато капиталът, вписан в баланса на дружеството, е намалял с повече от половината поради натрупани загуби. За целите на настоящата разпоредба под понятието „дружество, при което поне някои съдружници носят неограничена отговорност за задълженията на дружеството“, се разбира по-специално типовете дружества, посочени в приложение II към Директива 2013/34/ЕС.

в) когато предприятието е в процедура по колективна несъстоятелност или отговаря на критериите на своето вътрешно право, за да бъде обект на процедура по колективна несъстоятелност по искане на неговите кредитори;

г) когато предприятието е получило помощ за оздравяване и все още не е възстановило заема или не е прекратило гаранцията, или е получило помощ за реструктуриране и все още е обект на план за реструктуриране;

д) когато предприятието не е МСП и през последните две години:

1) съотношението задължения/собствен капитал на предприятието е било по-голямо от 7,5.

2) съотношението за лихвено покритие на предприятието, изчислено на основата на EBITDA, е било под 1,0.

Точка 16 се прилага чрез дерогация за предприятия, които не са били в затруднено положение към 31 декември 2019 г., но са станали предприятия в затруднено положение през периода от 1 януари 2020 г. до 31 декември 2021 г.

Предприятията, които са се превърнали в предприятия в затруднено положение вследствие на пандемията от COVID-19, следва да продължат да отговарят на условията за помощ съгласно Регламент (ЕС) № 651/2014 за ограничен период от време, а именно от 1 януари 2020 г. до 31 декември 2021 г.

16. **„МСП, работещо в сферата на научноизследователската и развойна дейност“**, е

такова МСП, което отговаря на изискванията на подписаното Споразумение между Секретариата на Еврика и Фонда.

17. **„Проект по Съвместна програма „Евростарс-3“** е международен проект, съгласно определението в подписаното Споразумение между Секретариата на инициативата Еврика и Фонда.

18. **„Споразумение за консорциум“** е споразумение за партньорство между участници в проект по Съвместна програма „Евростарс-3“ в което се посочват дейностите, които всеки един от участниците трябва да извърши, времевата рамка в която ще бъдат извършени и средствата, които ще изразходва за тяхното реализиране. Споразумението за консорциум урежда правата на интелектуална собственост за резултатите, получени в рамките на проекта по Съвместна програма "Евростарс-3".

19. **„Стартиращо предприятие“** е предприятие, което има по-малко от три приключени финансови години към крайната дата за подаване на проектни предложения;

20. **„Нередност“** е всяко нарушение на разпоредба на националното законодателството и приложимите към разходване на средствата от Националния иновационен фонд процедури и правила в резултат на действие или бездействие на икономически оператор, което е имало или би имало за резултат нарушаването на националния бюджет посредством намаляването или загубата на приходи, произтичащи от собствени ресурси, или посредством извършването на неоправдан разход.

21. **„Ежегодна субсидия от държавния бюджет“** е трансфер с целево предназначение, който централният бюджет предоставя безвъзмездно на Фонда за администриране на дейностите по Националния иновационен фонд за съответната бюджетна година.

22. **„Субсидии за договори в изпълнение по Националния иновационен фонд/Съвместна програма "Евростарс-3" по смисъла на чл. 15, ал. 2, т. 1 и т. 2** са предвидените в бюджета на Фонда за съответната година средства/субсидии за нефинансови предприятия/ за изплащане на БФП по сключените договори в рамките на Националния иновационен фонд.

23. **„Одобрената БФП“** от списъка с класираните проекти с одобрените разходи и одобрената помощ по чл. 42, ал. 1 от Актуализираните ПУСНИФ е БФП на класираните от ИС на Националния иновационен фонд проекти.

24. **„Договорена БФП“** е помощ по договора за финансиране на проект по Националния иновационен фонд.

25. **„Отчетена БФП“** е заявената от бенефициера с финансовия отчет за съответния отчетен период помощ за плащане.

26. **„Държавна помощ“** е помощ по схемата на основание т. 7 от § 1 от Допълнителните разпоредби на Закона за държавните помощи и правилата.

27. **„Електронен път“** означава използване на Системата за управление на националните инвестиции (СУНИ)/Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС (ИСУН) за обмен на документи и информация между кандидати, дирекция „Програмни дейности“ на Фонда, независими експерти, Звено за контрол.

28. **„Разходи за персонал“** означава разходи за изследователи, технически персонал и друг помощен персонал, доколкото те са наети за съответния проект или съответната дейност.

29. **„Сделка между несвързани лица“** означава, че условията на сделката между договарящите се страни не се различават от условията, които биха били договорени между независими предприятия, и не съдържат елемент на колизия. Всяка сделка, която е резултат от открита, прозрачна и недискриминационна процедура, се разглежда като съответстваща на

принципа на сделката между несвързани лица;

30. **„Ефективно сътрудничество“** означава сътрудничество между най-малко две независими страни за обмен на знания или технологии или за постигане на обща цел, основана на разделението на труда, при което страните определят заедно обхвата на съвместния проект, допринасят за осъществяването му и споделят рисковете и резултатите от него. Една или няколко страни могат да поемат пълните разходи по проекта и по този начин да облекчат другите страни от финансовите му рискове. Извършването на научни изследвания, възложени по силата на договор, и предоставянето на изследователски услуги не се считат за форми на сътрудничество;

31. **„Научноизследователска инфраструктура“** означава съоръжения, ресурси и свързани с тях услуги, използвани от научната общност за провеждане на научни изследвания в съответните области, и обхваща научно оборудване или набори от инструменти, ресурси, основани на знанието, като колекции, архиви или структурирана научна информация, помощни инфраструктури, основаващи се на информационни и телекомуникационни технологии от типа GRID, компютърна техника, софтуер и средства за комуникация, както и всички други средства с уникален характер, позволяващ провеждането на научни изследвания. Тези инфраструктури могат да бъдат съсредоточени в един обект или „разпръснати“ (организирана мрежа от ресурси) в съответствие с член 2, буква а) от Регламент (ЕО) № 723/2009 на Съвета от 25 юни 2009 г. относно правната рамка на Общността за консорциум за европейска научноизследователска инфраструктура (ERIC), изменен с Регламент (ЕС) № 1261/2013 на Съвета от 2 декември 2013 г.

32. **„Иновационни клъстери“** означава структури или организирани групи от независими страни (като например иновационни стартиращи предприятия, малки, средни и големи предприятия, както и организации за научни изследвания и разпространение на знания, организации с нестопанска цел и други сходни икономически субекти), създадени с цел да стимулират иновационната дейност чрез популяризиране, съвместно използване на съоръжения и обмен на познания и опит, ефективен принос за трансфера на знания, изграждане на мрежи, разпространение на информация и сътрудничество между предприятията и други организации в клъстера;

33. **„Висококвалифициран персонал“** означава персонал с висше образование и поне 5 години подходящ трудов стаж, който може да включва и обучение по докторски програми;

34. **„Консултантски услуги в областта на иновациите“** означава консултиране, подпомагане и обучение в областта на трансфера на знания, придобиването, защитата и експлоатацията на нематериални активи, използването на стандарти и на правилата, които ги уреждат;

35. **„Услуги в подкрепа на иновациите“** означава осигуряване на офис пространство, бази данни, библиотеки, пазарни проучвания, лаборатории, етикети за качество, изпитване и сертифициране с цел разработване на по-ефективни продукти, процеси или услуги;

36. **„Иновация на организации“** означава внедряване на нов организационен метод в търговската практика на предприятието, организацията на работното място или външните отношения, с изключение на промените, които се основават на организационни методи, които вече се използват в предприятието, промени в управленската стратегия, сливания и придобивания, прекратяване на употребата на даден процес, обикновена подмяна или разширяване на капитала, промени, произтичащи единствено от изменение във факторните цени, персонализирано производство, адаптиране към местния пазар, редовни сезонни и други циклични промени и търговия с нови или съществено усъвършенствани продукти;

37. **„Иновация на процеси“** означава внедряване на нов или усъвършенстван в значителна степен метод на производство или доставка (включително съществени промени в техниките,

оборудването и/или софтуера), но не включва малки промени или подобрения, повишаване на капацитет за производство или обслужване, получено посредством добавяне на производствени или логистични системи, които са много сходни с вече използваните, прекратяване на използването на даден процес, обикновена замяна или разширяване на капитала, промени, предизвикани единствено от изменението на цените на производствените фактори, персонализирано производство, адаптиране към местния пазар, редовни сезонни и други циклични промени и търговия с нови или съществено усъвършенствани продукти;

38. **"Прилежащите към настоящите правила документи", "прилежащите към него документи"** са: Правилник за оценка на проектните предложения с приложения по образец, Процедура за административно и финансово отчитане на проекти с приложения по образец.

39. **"Консенсус"** означава постигане на общо съгласие между независимите експерти, при която всеки зачита мнението другите с цел постигане окончателно решение.

XVI. ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§1. На основание на настоящите Актуализирани Правила се издават Правилник за оценка на проектните предложения с приложения по образец, Процедура за административно и финансово отчитане на проекти с приложения по образец.

§2. Настоящите Актуализирани Правила за управление на средствата на Националния иновационен фонд (ПУСНИФ) уреждат довършването на неприключените проекти по НИФ, създаден в съответствие с Решение на Министерски съвет № 723 от 8 септември 2004 година за приемане на Иновационна стратегия на Република България и мерки за нейната реализация, изменена с Решение № 385 от 22.05.2006 г. Правилата се прилагат и за стартиралата и неприключила Съвместна програма „ЕВРОСТАРС-3“ в рамките на инициативата ЕВРИКА по отношение на класираните проекти с български участник от шеста до девета конкурсна сесия включително.

§3. Представянето на декларациите, предвидени в настоящите Актуализирани ПУСНИФ, не изключва извършване на проверка за верността на декларираните обстоятелства от компетентните органи.

§4. Правилото за максималния размер на БФП по чл. 57. ал.(1) от Актуализираните ПУСНИФ има действие за проектни предложения, класирани от шеста до девета конкурсни сесии по Съвместна програма "Евростарс-3".

§5. След одобряването на схемата всички промени в нея, свързани с прилагането на общностното законодателство в областта на държавните помощи, ще произведат действие след положително становище от министъра на финансите за съответствие с общностното законодателство на промените. Настоящите правила са част от схемата за държавна помощ в режим на групово освобождаване SA.46353 (изменена с SA.51359 и SA.60583) „Подпомагане на научноизследователската и развойна дейност на предприятията и организациите за научни изследвания и разпространение на знания“ (схемата), както и последващи изменения, като влизането в сила на промените е съобразно чл. 11, пар.1, б."а" от Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията от 17 юни 2014 година за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора, изменен с Регламент (ЕС) № 2023/1315 на Комисията.